

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

TAUTOS VILNIS

Išleido Lietuvių Brazilijoj Sąjungos "Vilnis"

Redagavo kun. Juozas Janilionis. Spaudė Tipografia "Baltica" –

São Paulo 1918 – 1940.

Kalbant apie Rio de Žaneiro Lietuvių Sąjungos Vilnies išleisto metinį leidinį – "Tautos Vilnis", prieš tai būtina reikia nors trumpai pažvelgti į mažytę, anuo laiku Brazilijos sostinės, lietuvių koloniją, jos kūrimąsi, kultūrinio bei visuomeninio darbo pradžią ir tuos pirmakūnus, kurie jai davė impulsą, darbui pradžią susiorganizuoti į vieną vienetą – sąjungą – ir pasirodyti net su savo spausdintu žodžiu – metiniu leidiniu "Tautos Vilnis". O to lietuviško rašto paleisto Rijaus kolonijoje buvo ne tik su "Tautos Vilnimi" bet ir kitais vienkartiniais leidiniais. Jie pasirodavo tarp lietuvių visokiausiomis progomis ir įvairiomis datomis, kur atpasakojami buvo lietuvių, su vertimais portugalių kalbon, minėjimų bei reikšmingesnių datų įvykiai, turintys istorinės reikšmės lietuvių tautai. Pradedant aptarti jų, skirtingus nuo kitų lietuviškų spausdintųjų leidinius, pirmiausiai reikia mesti žvilgsnį į Rio de Janeiro lietuvių vienetą ir jo sudėtį.

Rio de Janeiro lietuvių kolonija pradėjo kurtis panašiai, kaip ir kitos, bendro tikslo siekiančios, bendrijos čia Brazilijoje. Esame pratę laikyti Rio Grande do Sul estada (valstija) priėmusį pirmuosius lietuvius kolonizacijai, atvykusius dar iš "Vakarų šalies", ano meto charakterinės Rusijos valdomo krašto – Lietuvos. Tačiau, jau tada, pereito šimtmečio pabaigoje, įvairių gyvenimo sąlygų stumiami, atbloškta buvo lietuvių į Rio de Janeiro ir jo apylinkes. Nors jie ir neturėjo sudarę didesnio branduolio, buvo pavieni atskiri asmenys, bet visgi jų pėdos, palietusios šią žemę, paliko savo antspaudas, o jų pavardės liūdija, jog ir čia būta lietuvių, atklyusių iš Baltijos kraš-

. Tiesa, jų labai mažai būta, bet jų atėjimas į Braziliją pereitame šimtmetyrodo, jog ir Rio de Žaneiro apylinkė, vien tik Rio Grande do Sul, yra pridūsi mūsų tautiečių.

Didesnė lietuvių imigrantų dalis prajo kurtis Rio de Žaneiro mieste ir apylinkėse jau po pirmojo pasaulinio karo, kada masinė iš Lietuvos emigracija buvo skatinama ir finansuojama. Dausiai čia apsidūdavo pavieni asmenys, vedę jauni vyrai, visais laikais sudarydami vyrų daugumą, nes moterys čia labai mažai teatklysdavo, jei bent pažistųjų jaunuolių kviečiamos. Susiradę sau irbus, sukūrę šeimas pasiliko čia gyvenę sudarydami mažą, ne pilnų poros kstančių lietuvių koloniją. Buvo ir tojų, kurie įkėlė koją į Rio de Žaneiro miestą, anais laikais šios sostinės, iš ten neišėjo, ne São Paulo, didžiosios lietuvių kolonijos nepažinojo. Čia sukūrė imigrantų židomą turtą ir čia pat silpnėję.

Nors skaičiumi maža buvo Rio de Janeiro lietuvių kolonija, bet buvo judgyva, jieškojo tarp savęs visuomeniško tampraus ryšio, nesnaudė, bet organizavosi į draugiją, ruošė pasilinksminius, skaitė spaudą. Gerėjant ekonomikai padėčiai, gimdavo noro ir iniciatyvis visuomeniniam darbui. Atsirado išlesnių, supratę visuomeninio darbo reikalingumą gyvenant svetimame krašte, kovai ne tik dėl duonos išnie, bet taip pat, dėl pasyvaus priešimosi apsaugoti atsivežtą svetimon šar turtą – savo kalbą, kultūrą, papročius. Daugiausia čia apsigyveno amatininkai ir šiaip išprūšę ir prasilavinę ateiviai. Netrūko jų tarpe ir Lietuvoje tarnyvis praradusių pseudo-inteligentų. Papę bendro likimo broliais, jungėsi į

krūvą, mezgė pažintis vieni su kitais, įreikojo pastovios vietos susitikimams, nekintančio adreso savo laiškam. O toks sutelkimas korespondencijos vienoje vietoje įvairių asmenų, atkreipdavo dėmesį ir vietos savininkui tekdavo net nukentėti, kol išsiaiškindavo reikalas. Viena tokių koncentruotų vietų iš pat pradžios buvo brolių – Prano ir Stasio Dutkų – valgykla-restoranas rua Catumbi, persikėlę vėliau į rua do Catête, greta prezidentūros. Ilgai toji vietovė buvo lietuvių susitikimo centru. Ji žinoma buvo visoje Brazilijoje, o taip gi ir Lietuvoje, kurio adresu lietuviai gaudavo savo laiškus nuo giminių iš Lietuvos ar nuo pažistamų.

PETRAS JONUŠIS
Lietuvių Sąjungos Brazilijoje
"Vilnis" įkūrėjas

Pastoviau įsitaisę, panūdo Rio de Janeiro lietuviai ir savo organizacijos, kad per ją galėtų kasdienius savo vargus ir lūkesčius susirinkus išlieti draugams, kultūriniai pabendrauti, nuobody didžiojo miesto gyvenimą su savaisiais pajvairinti. Trūko tam iniciatyvos. Išmanesni, ne emigrantišką kelionę turėjo, dėl vienokių ar kitokių priežasčių, tik jiems žinomų vengė pasireikšti ir išeiti viešumon, nors jautė, kad išorinė svetimma nuotaika nesušildo jausmų, neužgniauzia ilgesio suartėti su savaisiais, bet nerodė pirmiesiems žingsniams iniciatyvos, o laukė kad kas nors tą padėtų pakeistų, imtųsi darbo ir parodytų pirmus žingsnius sujungti savo tautiečius krūvon. Jie turėjo savo motyvų nebūti pirmaisiais. Tautinio jausmo nepraradę, laukė progos, tikėjosi žmogaus, pajudin ti veikimui mažytę Rijaus lietuvių koloniją prie viešo visuomeninio, organizacinio darbo. Ir tas žmogus atsirado. Petras Jonušis pirmas iškėlė lietuviškam darbui vėliavą, duodamas ženklą pabusti Rio de Žaneiro lietuviams.

1929 m., kaip ir visuma mūsų tautiečių, emigracijos banga atplūgdė į São Paulo ir Petrą Jonušį, daug "svieto ma-

Geriausia dovana

KIEKVIENA PROGA

UŽSAKYKITE "MŪSŲ LIETUVA"

GIMINĖMS – DRAUGAMS – PAŽĪSTAMIEMS

Šią brangią dovaną jie prisimins 50 kartų – visus metus

Čiūsį" savo jaunystėje apkeliaujusį Lietuvos, Latvijos ir Rusijos miestus. Ilgai, tačiau neįsitemko ir Sāo Paulyje, palikęs jį, persikėlė į Rio de Žaneiro, brazilų dainoje padainuotą nuostabų miestą. Čia jisai ir pradėjo savo amato srityje karjerą, įkurdamas batų dirbtuvę "Aurora" ir davęs pirmą žingsnį organizacijai. Per P. Jonušio dirbtuvę perėjo daug čia apsigyvenusių lietuvių, išmoko šio amato ir nuosavas dirbtuves įsitaisė — broliai Girniai, Tysliavos ir kt. Kiti gi kitais keliais nuėjo, kitokiais amatais bandė savo laimę.

Petras Jonušis pažangus, nuo pat savo jaunystės darbininkų organizacijų veikėjas. susipažinęs buvo su Lietuvos darbininkų judėjimu. Dalyvavo Rygoje, Liepojuje, Petrapilyje ir kituose Europos miestuose darbininkų organizacijose. Atvykęs į Rio de Janeiro, pastebėjęs, kad nors ir nedidelis vietos lietuvių būrelis, bet yra išsiblaškę, artimesnio kontakto tarp savęs nepalaiko, griebsi juos organizuoti. Sukvietė pas save kelioliką lietuvių ir nutarė steigti organizaciją, pavadindami ją "Lietuvių Sąjunga Brazilijoje Vilnis". Pirmoji jos valdyba buvo sudaryta iš šių asmenų: Jonas Saurusaitis — pirmininkas, Antanas Girnis

JONAS SAURUSAITIS
Lietuvių Sąjungos Brazilijoje
"Vilnies" buvęs pirmininkas.

— vicepirmininkas, Juozas Ramanauskas — sekretorius, Petras Jonušis — išdinininkas ir Adomas Stanislovaitis — valdybos narys. Petras Jonušis buvo Rio de Janeiro Lietuvių organizacijos "Vilnies" kūnas ir siela. Apie jį grupavosi visi lietuviai, kuriuos viešai atstovavo jų organizacija. Petras Jonušis dirbo, vadovavo ir derino "Vilnies" veikimą iki pat savo tragiškos mirties iki 1937 metų, liepos mėn. 17 d. Visada skubėdamas, visokių reikalų kupinas, tą dieną važiavo tramvajiu (bonde) ne suole sėdėdamas, bet stovėdamas ant tramvajaus paminos (estribo). Dėl tramvajaus staigaus posūkio, iškrito ant gatvės grindinio ir... nebeatgavo sąmonės. Vilnies sąjungos nariai o taip pat ir visi

KUN. JUOZAS JANILIONIS
"Tautos Vilnies" sumanytojas
ir redaktorius

lietuviai rįjiečiai, liūždėdami, atsisveikino su savo vadu ant visados. Nors organizacija nemirė, bet likus be P. Jonušio, jos veikimas susilpnėjo. Palikę valdybos nariai negalėjo tinkamai atlikti visus organizacijos reikalus, nes kiekvienas jų turėjo asmeniškų privalumų dėl duonos karnio ir pasišvesto organizacijai neturėjo laiko. Kitaip buvo p. P. Jonušiu esant gyvam. Jisai, turėdamas savarankišką įmonę, nebuvo suvaržytas laiku, nebuvo jam apribotos valandos. Nežiūrint staigiai pasirodžiusių sunkumų, sąjunga "Vilnis" nesustojo veikusi. Rijaus lietuviai su ja buvo taip susigyvenę, kad be "Vilnies" jų gyvenimas būtų labai nykus. Vairūs minėjimai, sueigos, skrajojantių lietuvių mokyklėlių organizavimas ėjo per Sąjungą "Vilnis". Dėka jos, Rijaus lietuviai turėjo bent kelias, atostogų metu, suorganizuotas mokyklėles vaikams lietuviškai pramokti, kur padirbėti iš Sāo Paulo atvykdavo lietuviai mokytojai. Net tautinių šokių būrelį buvo suorganizavę, kuris pasirodydavo švenčių minėjimo metu. Žodžiu, sąjunga "Vilnis" Rijaus lietuviams buvo būtina.

Bus daugiau

AŲA

STASYS LOZORAITIS

1898 — 1983

Lietuvos Respublikos vyras: Užsienio reikalų ministeris (1934-1938), Lietuvos nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministeris Italijoje (1939-1940), Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos užsienyje šefas (1940-1983).

Lietuvių tauta pagarbiai prisimena ir liūdi netekus iškilaus valstybininko.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė reiškia nuoširdžią užuojautą velionio žmonai p. Vincentai Lozoraitienei, sūnui, Lietuvos atstovui prie Šv. Sosto, Stasiui Lozoraičiui, Jr., sūnui Kaziui Lozoraičiui su šeima, ir visiems giminėms bei artimiesiems.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba

Lietuviai P. Amerikoje

ARGENTINA

PASIKEITĖ ALOS VALDYBA

Argentinoj veikia Argentinos Lietuvių Organizacijų ir Spaudos Taryba, kurion įeina nors 11 organizacinių vienetų. Per rinkimus susidarė nauja ALOS Taryba: pirmininkas — architektas Arturo Kaminskas, vicepirmininkas — p. Leopoldas Stankevičius, sekretorius — kun. Aug. Steigvilas, išdinininkas — Adomas Burba.

Paskutiniame ALOS Tarybos posėdyje buvo sudaryta švietimo komisija, kuri išdirbs šiems metams švietimo ir kultūrinio darbo planą.

"Pas mus nieko nesigirdi apie sekantį VIII-įj Pietų Amerikos lietuvių kongresą, kuris turėtų įvykti 1984 metais ar pas jus (Brazilijoje), ar Venezueloj", rašo ALOS sekretorius.

Deja, ir Brazilijoje apie tai nieko nesigirdi. Venezuela buvo šiuo reikalu užklausta, bet lig šiol jokio atsakymo. O buvo numatyta SAN CASIMIRO miestas, netoli sostinės.

VENEZUELA

PAGERBTI MŪSŲ TAUTIEČIAI

Praėjusio spalio 12 dieną — Imigrantų šventės proga Venezuelos Respublikos Prezidentas Herrera Campins apdovanojo garbės įvertinimo medaliu Venezuelos lietuvių kapelioną kun. Antaną Perkmą, SDB ir Venezuelos Lietuvių Bendruomenės pirmininką dr. Vytautą A. Dambrają.

Džiaugiamės nusipelnusių mūsų tautiečių pagerbimu.

GRIŽTA KELIAUNINKAS

Kun. P. Urbaitis sevo kelionėse jau krypta Brazilijos link. Išvykęs iš JAV-bių, prieš Kalėdas jau buvo Venezueloj. Jei kas nesukliudys, neužilgo turėtų atsirasti Sāo Paule.

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

TAUTOS VILNIS

Išleido Lietuvių Brazilijoj Sąjungos "Vilnis"

Redagavo kun. Juozas Janilionis. Spaudė Tipografia "Baltica" -

São Paulo 1918 - 1940.

(tęsinys iš praeito nr.)

1939 m. iš Argentinos persikėlė į Rio de Žaneiro kun. Juozas Janilionis vietos lietuvių kapeliono pareigoms. Rašęs jau veikiančią organizaciją, įsijungė į ją, sustiprindamas "Vilnies" veiklą. Kun. Juozas Janilionis buvo žinomas katalikiškų organizacijų veikėjas, gabus organizatorius ir spaudos darbuotojas. Argentinoje redagavo DULRo (Lietuvos) leidžiamą laikraštį "Šviturys". Dėl mums nežinomų priežasčių, jisai buvo priverstas apleisti Argentiną, ir apsigyveno Brazilijoj. Čia atvykęs, tuoj ėmėsi visuomeninio darbo, išjudino pradėjusius apsnusti "vilniečius". Juos pagerbti ir labiau sujungti lietuviškam darbui, nutarė išleisti, su visų pagalba, Lietuvių Brazilijoj Sąjungos "Vilnies" neperiodinį leidinį. Spausdinys pasirodė 1940 metų viduryje, pavadintas "Tautos Vilnis", organizacijos "Vilnies" 6 metų sukaktuvėms paminėti ir pagerbti jos pradininkus. Pagaliau, ir rijiečiai galėjo didžiuotis, ir su pagrindu, kad ir jie turi savo spaudą ir gali atžymėti savo veikimą.

Negalėdamas valdžioje įsiregistruoti ir viešai pasirodyti, nes jau veikė įstatymas draudžiantis spausdinius svetimomis kalbomis, "Tautos Vilnis", išėjo prisidengęs svetima skraiste - São Pauloje einančio laikraščio, "Lietuvis", kaip "Suplemento anual do jornal lituano "Lietuvis".

"Tautos Vilnies" leidėjai, įžengdami lietuviškos spaudos veikimo sritin, daug ko nežadėjo, pažymėdami tik, kad jei galimybės bus palankios, dažniau pasirodys. Leidėjų žodžiais sakomas leidinio tikslas: "Leisdami šį leidinį, pavadiname jį Tautos Vilnimi. Tuo vardu no-

rėjome pagerbti Lietuvių Brazilijoj Sąjungą "Vilnis", kuri ėmėsi iniciatyvos išleisti pirmą Brazilijoj vienkartinį leidinį, pavesdami jį Lietuvos Nepriklausomybės 22 sukaktuvėms paminėti ir pilnesniu Tautos vardu simbolizuoti išėviją, surišti ją neatrįšamu ryšiu su tautos kamieniu".

"Tautos Vilnis" be bendro istorinio pobūdžio straipsnių, bendradarbių ir "Vilnies" remėjų paveikslų iliustracijų, nemažai žinių davė apie Rijaus lietuvių gyvenimą, kurios daugiausiai domino juos pačius ir toli nuo Rijaus gyvenančius lietuvius. Čia randame pirmųjų, per eito šimtmečio lietuvių imigrantų pavardes, sužinome apytikriai, kiek lietuvių gyvena šioje apylinkėje, jų visų profesiniai darbai, užsiėmimas, užfiksuoti jų adresai, atvykimo datos, įsigyti turto vertė. Tai buvo kun. J. Janilionio savo kelionėse po platųjį Rijaus miestą ir jo apylinkėse surinktos žinios. Darbas be abejo buvo nelengvas. Šiuo leidiniu "Tautos Vilnies" redaktorius tikrai pasitarnavo mūsų išėvijai.

"Tautos Vilniai" teko tik vieną kartą pasirodyti. Draudžiantis spaudai įstatymas, kilęs karas dar labiau suvaržė bile kokį, svetima kalba, viešą pasireiškimą. Užsidarė organizacijos, užvertė savo lapus lietuviško žodžio leidiniai. Reikėjo laukti karo pabaigos, kad vėl, atgijus, išėiti viešumon. Lietuvių Sąjunga Brazilijoj Vilnis po karo nebeatgijo, nebepasirodė ir jos leidinys. Organizavosi naujos draugijos, steigėsi nauji lietuviški leidiniai ir lietuviškos radio valandėlės. Viso šio darbo priešakyje stovėjo kun. J. Janilionis.

1957 metais kun. J. Janilionio pastangomis ir Rijaus lietuvių parama, buvo išleistas "METRAŠTIS", bene svar-

biausias rijiečių leidinys, kur yra papildomos žinios apie pirmuosius lietuvius imigrantus - Guarainos šeimas, - kurių ainišs, plačiai pasklidusius po Rio de Žaneiro ir Niterojaus miestus, dar galima ir šiandieną užtikti. "Metraštis" plačių žinių duoda portugalų kalba, apie Lietuvos valstybės kūrimąsi, jos senovės galią ir, pagaliau - smukimą. Tokio pobūdžio informacinių žinių apie Lietuvą neturėjome ir iki šiol dar neturime. "Metrašty" sukurti padėjo kun. J. Janilioniui šie bendradarbiai: K. Audenis, R. Portela Audenis, P. Babickas, G. Boleckienė, Kun. P. Ignatavičius, K. Požėraitė, J. Petraitis, S. Saunorienė, Pr. Zieziš, J. Saurusaitis ir kt. "Metraštis" papuoštas buvusio Brazilijos respublikos prezidento, Juscelino de Oliveira Kubitschek, specialiai autografuota nuotrauka.

1961 m. išleistoje Š. Amerikoje knygoje "Lietuvių Išėvija Amerikoje", šitaip apibūdina Rio de Žaneiro lietuvių išleista "Tautos Vilni", o vėliau kun. J. Janilionio paruoštą "Metrašty": Ten patiekiami istorinių žinių apie Lietuvą (K. Audenis), apie Brazilijos santvarką (J. Petraitis). Bet įdomiausia ir lietuviams vertingiausia dalis, tai šio miesto lietuvių profesijose ir bizniuose. Paduota visų jų adresai ir užsiėmimai. Nežiūrint savo senyvo amžiaus, jis aplankė visus Rio de Žaneiro miesto ir apylinkės lietuvius ir įtraukė juos į "Metraščio" puslapius. Patiekė net ir mirusiųjų sąrašą, kurių skaičius tada siekė 71, kartu pažymėdamas ir mirties priežastis. Mirusiųjų skaičiuje 10 vaikų, 9 negyvi rasti gatvėje, 6 tragiškai mirė, 2 savižudystė.

Kun. J. Janilionis mirė 1975 metais. Jo pastangomis ir rūpesčiu Catumbi ka puose pastatytas paminklas (Panteonas lietuviams imigrantams pagerbti, stovi be jo palaikų. Užgėso ir Rio de Žaneiro lietuvių veikimas. Vargu kas jį daugiau ar užžiebs...

Seka - "Tiesa"

UŽSIMOKĖJO UŽ "ML"

Kęstutis DRAUGELIS	Cr. 10.000,00
Antanas RUDYS	Cr. 10.000,00
Vytautas VOSYLIUS	Cr. 10.000,00
Aldonė MEZUKEVIČIŲ	
TÉ GERENCZEZ	Cr. 10.000,00
Antanas GOLSKIS	Cr. 10.000,00
Sonia MIŠKINIS	Cr. 10.000,00
Feliksas MEILUS	Cr. 5.000,00
Valenta DAMAS	Cr. 5.000,00
Wenceslau JAKOČIŪNAS	Cr. 35.000,00
Jonas BARSEVIČIUS	Cr. 10.000,00
Janina STUNGIS	Cr. 10.000,00
Emilia PETKEVIČIUS	Cr. 10.000,00
Jonas BALTADUONIS	Cr. 10.500,00
Michalina NEMCKAS	Cr. 10.000,00
Julia JOTEIKAITĖ GALVÃO	Cr. 10.000,00

Geriausia dovana

KIEKVIENA PROGA

UŽSAKYKITE "MUSŲ LIETUVA"

GIMINĖMS - DRAUGAMS - PAŽĪSTAMIEMS

Šią brangią dovaną jie prisimins 50 kartų - visus metus

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

(Tęsa iš nr. 2 (1841))

Padėjusi pagrindą lietuviškai spaudai Brazilijoje, spaustuvė "Biruté", dirbusi 15 metų su svetimšalių spauda, užvėrė savo duris ir nutraukė tos rūšies darbą. Persiorganizavusi ir iš pagrindų pakeitėsi darbo sistema, pasiliko tik su komerciniais užsakymais ir kitu vardu pavadintoje spaustuvėje. Pirmosios spaustuvės įkūrėjas ir pirmųjų lietuviškų laikraščių pradininkas, Konstantas Uckus, "palaidojo" lietuvišku vardu vadinamą spaustuvę, — "Biruté" — nes lietuviškumo jame nieko nebeliko, lietuviškas žodis iš jos negalėjo išeiti. Užsidarė vienas po kito, terminui baigiantis, paskutiniai lietuviški leidiniai — laikraščiai ir žurnalai: "Lietuvių Aidas Brazilijoje", "Lietuvis", "Rytas" ir "Šviesa". Redakcijos atsisveikino su savo skaitytojais, draugais ir rėmėjais, žadėdamos vėl sugrįžti, kada sukelta naci-fašizmo karo audra praeis ir vėl iš naujo dangus prablaivės visiems, — ir svetimšaliams. Bet ilgai nesirodė ta visų laukiamoji audra. Buvo nyku be lietuviškos spaudos: be žinių iš pasaulio, be pranešimų apie liepsnojantį karą tėvynėje ir pasaulyje, be susisiektimo su gimtine ir jos žmonėmis — broliais, tėvais ir giminėmis. Labai retai, — savaitių bei mėnesių bėgyje, — atklysdavo iš Š. Amerikos lietuviški laikraščiai. Bet ne visus jie galėjo patenkinti, nes retas iš mūsų turėjo galimybės jų gauti. Su gautaisiais laikraščiais buvo dalijamasi ir visų skaitomi. Nors kelių mėnesių senumo, bet vistiek jie buvo įdomūs ir gaudomi, kad sužinojus naujienų iš gimtojo krašto. Vietinė spauda labai mažai jų pateikdavo.

Kalbėti ir skaityti lietuviškai niekas nedraudė. Nevalia buvo tik svetimą kalbą spausdinti ir viešai platinti. Visai taip nebuvo, kaip vieno kanadiško laikraščio ("T.Ž.") korespondentė R.S., grįžusi iš Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongreso São Paulyje 1975 m., tokių apie mus, braziliečius, naujenybių paskleidė pasauliui: "Per šią trumpą dieną praleistą stovykloje, jau buvo matyti mums neįprasti dalykai, Brazilijoje 40 metų buvo uždrausta kalbėti svetimą kalbą", atseit —

ir lietuviškai. O kita to paties laikraščio rašėja, V.M., ir to paties kongreso atstovė sekamai "stebino" pasaulį apie mūsų gyvenimą Brazilijoje, sakydama: "Gyvenama džiunglėse, purve. Tarp didžaisių dviejų Brazilijos miestų — São Paulo — Rio de Žaneiro — eikia važiuoti 3 dienas... ir tas kelias pažymėtas "greitkeliu". Toki pareiškimai parinktųjų atstovų į kongresus, — yra tikras purvas, drebiamas mūsų kraštui, kur gyvename.

Padarę šią trumpą pastabėlę apie mus aplankančius "išminčius", eisime prie mūsų gyvenimo Brazilijoje, tik be lietuviškos spaudos, nes pakartosime — kalbėti lietuviškai niekada ir niekas mums nedraudė.

TIESA

★ BRAZILIJOS LIETUVIŲ LAIKRASTIS ★

Nr. 8 | 1942 m. rugpjūčio mėn. | 1-ji metaj

Leidžia: B. L. D. D.

Redaguoja:
REDKOLEGIA

1942 m. garsiai jau buvo kalbama, kad karas eina prie galo, kad Sąjungininkai — Sov. Rusija, Š. Amerika ir Anglija — tuojaus kapituluosiančios, kad "ašies" ginkluotos jėgos artėjančios prie Maskvos, kad Vakarų ir Šiaurės frontai, nepradėti, sužlugo ir Sąjungininkų galybei artėja galas, tik laukiama kad vokiečių armija sužlugdytų Sovietų atsparos tašką, Stalingradą, ir peržengtų Volgą. Tokiais ir panašiais gaudais mes tada gyvenome be savo spaudos. Tais pačiais metais ir tokiu blaiviu ir neaiškiu momentu, lietuvių kolonijoje, São Paulyje, pasirodė slaptai platinamas lietuviškas laikraštis "TIESA". Ne didelio formato, 24 pslp., gerai padarytas, tik jau ne lietuviškomis rašmenimis. Tas rodo, kad buvo spausdinamas brazilų spaustuvėje. Laikraštis pilnas žinių bei informacijų apie pasaulinius įvykius, karo eigą, Lietuvos okupaciją ir kaip hitlerininkai kankina mūsų brolius.

no lietuvius "remti visapusiai Brazilijos liaudį kare prieš agresorius", apeliuodama į patriotinius lietuvių jausmus: "Šiandieną kiekvieno patrioto lietuvių pareiga stoti į mūšį, kuriame yra lemiamas žmonių likimas, nuo kurio priklausys mūsų ateitis čia, Brazilijoje, ir mūsų brolių ir sesių Lietuvoje". Ir taip perdėm, "Tiesa" ragina lietuvius "... prisidėti prie šio krašto apgynimo nuo priešų aukoti paskutinį savo centą Brazilijos apsiginklavimui, o pakviestas, reikalui esant, neatsisakyti imtis ginklo ir kartu su Brazilijos liaudimi, stoti prieš bendrą priešą — naci-fašizmą...". Laikraštis ilius truoja savo puslapius vykstančio karo baisenybėmis — civilinių žmonių žudymą ir tautų naikinimą užgrobtuose kraštuose. Plačiai aprašo ir apie kankinimą lietuvių tautos. "Tiesa" skelbia ilgus lietuvių aukotojų sąrašus Sov. Raudonajam Kryžiui ir ragina šią akciją išplėsti visoje Brazilijoje. Taip pat, nesigaili "botago" čia esantiems "ponams", — inteligentams, spaustuvininkams, biznieriems "Tiesos" leidėjai — "B.L.D.D." — norėjo, kad visa lietuvių kolonija stotų kovon ir, "jei bus mums leidžiama ginklu rankoje, mušti kruvinuosius užpuolikus, kad apgynus šią šalį..., nes tai kiekvieno patrioto lietuvių pareiga". O kadangi lietuviui ateiviui nebuvo leidžiama švaistytis su ginklu rankoje, tai jie buvo raginami aukoti Sov. Raudonajam Kryžiui.

Geriausia dovana

KIEKVIENA PROGA

UŽSAKYKITE "MŪSŲ LIETUVA"

GIMINĖMS — DRAUGAMS — PAŽĪSTAMIEMS

Šią brangią dovaną jie prisimins 50 kartų — visus metus

"Tiesa" buvo skelbiamas anoniminiai aukotojų laišukai nuo karo nukentėjusiems Lietuvoje šelpti. Tuo pačiu metu, kun. J. Janilioniui ir Kaziui Audeniui vadovaujant, Rio de Žaneiro mieste, prie Brazilijos Raudonojo Kryžiaus, suorganizuotas tapo lietuvių komitetas, kuris taip pat rinko aukas nukentėjusiems nuo karo šelpti. "Tiesa", šiame kun. J. Janilionio veiksme, įžiūrėjo "svanaudiškumą" ir "pasipelnijimą" su surinktais pinigais, tuojaus aliarmuojančiai įspėjo vietos lietuvius sekamai: "Rijaus lietuvių-katalikų-žydų komitetas ruošiasi gelbėti Lietuvą. Kuomet Rijuje buvo renkamos aukos Sov. Raudonajam Kryžiui, tai kairie minimo komiteto vadai net pradėjo grąsinti... gąsdino aukotojus. Kun. J. Janilionis giriasi pripirksias vaistų, rūbų, maisto ir kitko ir siūsis Lietuvon. Tiesa, tikslas gražus ir planas labai gudriai sugalvotas, bet jo vaisiais bei kitoks Rijaus lietuvių šelpimas nei kiek nepagelbės pusnuogį, sergantį ir badaujantį tautietį Lietuvoje".

Neteko sužinoti, ar kun. J. Janilionis ir "Tiesos" komiteto surinktos aukos pasiekė tikslą — nuėjo "pusnuogį, sergantį ir badaujantį tautietį" paremti, nes apie tai spaudoje nebuvo pastebėta. Žinome tik vieną tiesą, kad tiek vienos, tiek ir kitos grupės žmonės organizuotai atsidavę, dirbo visuomenės labui, vienam ir tam pačiam tikslui. "Tiesa" skelbė savo skiltyse apie renkamas aukas ir iš anksto numatyta surinktų aukų paskirtį. Neatsilikio ir kun. J. Janilionis. Sudaryto komiteto vardu, portugalių kalba, išleido biuletinį, pavadindamas jį "PRO — LITUANIA", duodamas jame brazilų visuomenei atskaitą dėl surinktų aukų, ir statistiniais duomenimis parodo, kaip vokiečiai žudo lietuvių tautą. Štai vienas tokių pavyzdžių: "Basta se lembrar que nos últimas meses, quando os russos estavam reocupando as cidades lituanas, encontravamos quase desertas. Em Vilna, uma cidade de 200.000 habitantes, só tinha 50.000; em Ukmergė, de 15.000 habitantes, restavam 5.000, e assim em diante. Onde estão os outros? Os despatches citam fragmente: **assassinados pelos alemães**". z

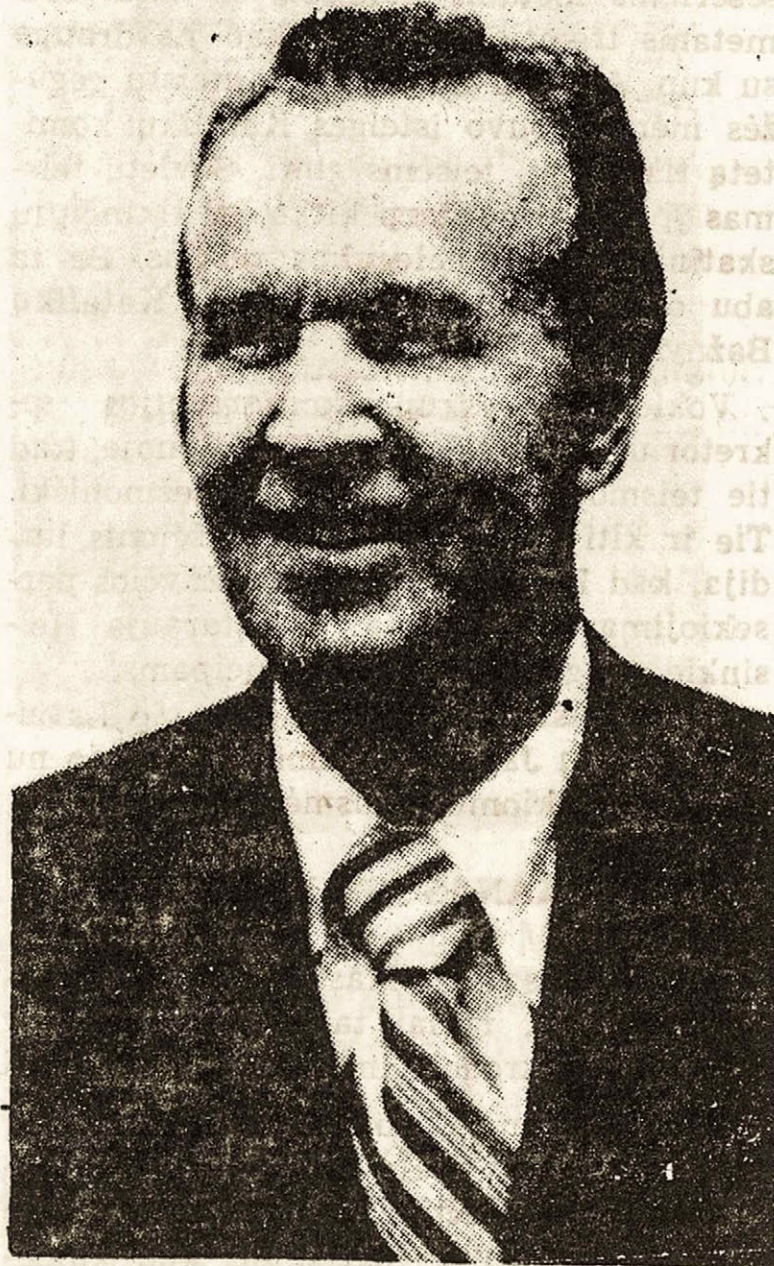
Iš to kas pasakyta, tiek Brazilijos Lietuvių Darbininkų laikraštis "TIESA", tiek kun. J. Janilionio komiteto išleistas biuletinis "PRO-LITUANIA", vienodai kėlė hitlerininkų siautėjimo baisenybes, vienodai jas ir smerkė. Kaip ne visi galėjo sutilpti "Tiesos" remiamame komitete, taip ne visi tilpo ir "Pro-Lituânia" organizacijoje. Bet, kad abiejų troškimai buvo vienodi — sunaikinti naci-fašizmą — niekas neabejoja; ir dėl paralelinio veikimo abejom grupėm, nevertėjo "žodžiutis" per spaudą.

"Pro-Lituania" išleistas biuletinis buvo taikomas beveik išimtinai brazilų vi-

"Laisvės Besiekiant"

knyga, kurią turėtume perskaityti visi

P. ŽIČKŪS

POVILAS ŽIČKŪS, iniciatorius, vienas iš redaktorių ir knygos LAISVĖS BESIEKIANT autorius.

Iš lietuvių rezistencijos prieš okupantus mažai turime rašinių. Turime kelias atsiminimų knygas iš Vokietijos kacetuose lietuvių kančių ir išgyvenimų, turime kelias knygas iš lietuvių kankinių Sibire ar ištrėmimo išgyvenimų, tačiau apie pačią lietuvių rezistenciją ir jos kovą prieš okupantus veik neturime. Be to, lietuviams dažnai yra primetama, jog lietuviai buvo nacių kolaborantai. Tačiau Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga pasiryžo išleisti iš antinacinės rezistencijos darbų aktyvių narių prisiminimus, kaip buvo dirbama, ko siekiama ir panašiai, kas liudytų tą lietuvių antinacinę rezistenciją. Knygos rašinių visi autoriai yra ne tik sunkiai dirbę toje rezistencinėje kovoje, bet taip pat išgyvenę baisias nacių

suomenei. Davęs yra daug istorinių žinių apie Lietuvą ir jos tautos kančias. Pasirodė tik vieną kartą, karui jau einant prie galo. Brazilijos Lietuvių Darbininkų "Tiesa" ėjo nuo 1942 metų pradžios. Slaptai mus lankė dar tebesiaučiant karui, sulaukdama Sąjungininkų pagalbos.

kankinimų kančias, geštapo baisius tardymus, kalėjimuose ar koncentracijos stovyklose.

"Laisvės Besiekiant" knyga jau yra pas knygų platintojus. Knygos įvadas yra paimtas iš pagrindžio laikraščio "Laisvas Žodis", 1944 m. kovo 1 d. Nr. 1, kuris nušviečia, kas yra Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga ir kokie tikslai: "Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga susikūrė vokiečių okupacijai prasidėjus, pasistatydama tikslą — siekti Lietuvos valstybės nepriklausomybės atstatymo. Nesurišta nė su viena politine grupe ar partija, ji subūrė jaunosios kartos žmones, kurie Lietuvos valstybės nepriklausomybės atstatymą pastatė aukščiau už visus kitus reikalus. Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga subūrė tuos žmones, kurie pasiryžo kovoti ir aukotis už tai, kas šiandien yra visos Lietuvių Tautos karščiausias troškimas — besąlyginė laisvė. Nuo mažo pradėjusi, per dvejus su viršum sunkios okupacijos metus Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga išaugo į galingą Nepriklausomybės sąjūdį, apimdama plačius Lietuvos gyventojų sluoksnius, pasiekdama tolimiausią Lietuvos kampelį... Suburdama daugiausia jaunosius, Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga niekad nesiekė ir nesieks primesti kam nors savo valią, gerai žinodama, kad Lietuvos valstybės nepriklausomybės atstatymas reikalauja visų lietuvių bendro darbo".

Taip apibūdina Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos atsiradimą pagrindinis "Laisvas Žodis". Pirmuoju LLKS leidiniu buvo "Apžvalga", kuri buvo pradėta leisti 1942 metų pradžioje. Vėliau ėjo "Laisvės Kovotojas", "Laisvas Žodis" ir visa eilė kitų leidinių.

Knygos turinį sudaro skyriai: "Užmirškite apie bet kokią nepriklausomybę". Tai vokiečių civilinės valdžios pareigūno advokato Baumgartel pasakymas 1941 m. liepos mėnesio pirmomis dienomis Povilui Žičkui. Tada dar veikė Laikinoji Lietuvos vyriausybė. Nuo čia ir prasidėjo antinacinė rezistencija. Šiame skyrelyje yra keli pskyriai. Istorinis susitikimas, Mano priesaika ir darbas po jos, Santykiai su pirmuoju tarėju gen. Kubiliūnu, SS legonas, Prof. S.

Lietuvio Viktoro Lukavičiaus

RESTORANAS VITUS

Lietuviški ir europietiški valgiai
MALONUS PATARNAVIMAS

Rua Espirito Santo, 118 Tel.441-6846

SÃO CAETANO DO SUL

PARDUODAME

AUTOMOBILIAMS

LIPINĖLIUS — Adesivos

SKYDELIUS su grandinėmis

Chaveiros com emblema Vytis.

ŠV. KAZIMIERO PARAPIJŲ

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

Tąsa iš nr. 3 (1842)

LIETUVIŠKOS SPAUDOS PLATINTOJAI

Nuo pradžios lietuvių kūrimosi Brazilijoje, per 15 metų, lietuviškos spaudos platintojai bei išnešiotojai, lankė lietuvius, atlikdami garbingą kultūrinį darbą savųjų tarpe. 1942 metų pabaigoje, pagaliau, nutilo paskutinis šiame krašte lietuviškas spausdintas žodis – "Tiesa". Iš viso, penkiolikos metų bėgyje, turėjome šiuos laikraščius bei žurnalus, kurie mus švietė, mokė ir įvairino lietuvių gyvenimą: "Brazilijos Lietuvis"; "Pietų Amerikos Lietuvis"; "Garsas"; "Lietuvis Brazilijoje"; "Naujienos"; "Lietuva" – vieną kartą pasirodęs lapelis; "Lietuvių Aidas Brazilijoje"; "Jaunųjų Žiedas"; "Širšė"; "Folha da Manhã" lietuviškas skyrius; "Lietuvis"; "Mažųjų Pasaulis"; "Viltis"; "Giedra"; "Mūsų Žodis"; "Šviesa"; "Rytas"; "Muzikos Menas"; "Tautos Vilnis" ir "Tiesa".

Be periodinių leidinių – laikraščių ir žurnalų – pasirodė buvo pas mus ir vienkartiniai spausdiniai, daugiausia kalendorių. Tiesa, esame turėję, taip pat, ir dailiosios literatūros rašytojų-mėgėjų, savamokslų, kuriems poezijos pasaulio viršūnės buvo labai tolimos, bet visgi jie bandė savo talentą, rašė eilėraščius ir juos spausdino ano meto lietuviškuose laikraščiuose. Pasirodė buvo ir stiprių kūrinių autoriai, kaip Pijus Storpirstis ir V. Atkočaitis, tačiau nė vienas jų nėra išleidęs savo kūrybos atskiru leidiniu. Pastarojo, jam tragiškai mirus, buvo surinkti rankraščiai ir jo draugų ruošiami spaudai, bet, rodos, dėl karo negalėjo pasirodyti pasauliui. Pirmasis, ir vienintelis, lietuvių poezijos leidinys vis dėl to išdrįso pasirodyti mūsų kolonijai 1938 metais su 70 puslapių knygučiu, pavadinta "Velniai Rojuje". Šio poezijos rinkinio autorius – Kostas Činčikas – Lietuvis.

Nekalbėsime apie šio leidinio meninę bei literatūrinę reikšmę, mūsų pasaulyje. Ją turėjo vertinti Marija Saulaitė, nagrinėjant "Penkiasdešimtmetį" lietuvių rašytojų kūrybą Brazilijoje. Tačiau, matyti, jai buvo per "prastas" veiksmas "terliotis" su K. Činčiko kūryba, ir išmaniau buvo nagrinėti pripuolamai čia apsisostojusių autorių darbus. Nežiūrint to, anais laikais, 1938 m., Klemensas Jūra šitaip apibūdino "Velniai Rojuje": "Knygutė "Velniai Rojuje" verta paskaityti visiems lietuviams. Sunku, tačiau, būtų kalbėti ir įtikinėti gerbiamuosius tautiečius dėl jaunojo kūrėjo poetinio talento. Bendrai kny-

Kostas Činčikas Lietuvis

Kostas Činčikas
Velniai Rojuje autorius

gutė verta paskaityti visiems kolonijos lietuviams, nes joje rasime savo išgyvenimų, vargų ir savojo Krašto pasiilgimo motyvų, kurie visų širdims artimi, brangūs – priartinti už tolimų jūrų-marių pasilikusios mūsų neužmiršamos Tėvynės".

Kiti vienkartiniai spaudos leidiniai buvo kalendoriai. Juos leido laikraščiai ir dalydavo savo skaitytojams veltui kaip metinę prenumeratos dovaną. Buvo taip pat ir pavienių asmenų, kurie buvo pamėgę kas met išleisti po kalendorių, su reikalingiausiomis visiems metams informacijomis. Vienas tokiu leidėju buvo Aleksandras Bumblis, dirbęs beveik visuose lietuviškuose laikraščiuose, gyvenimą pradėjęs su spauda, vaikystėje kaip laikraščių platintojas,

Luz Parkas (Jardim da Luz) Mėgiamiausia Lietuvių susitikimų ir poilsio vieta.

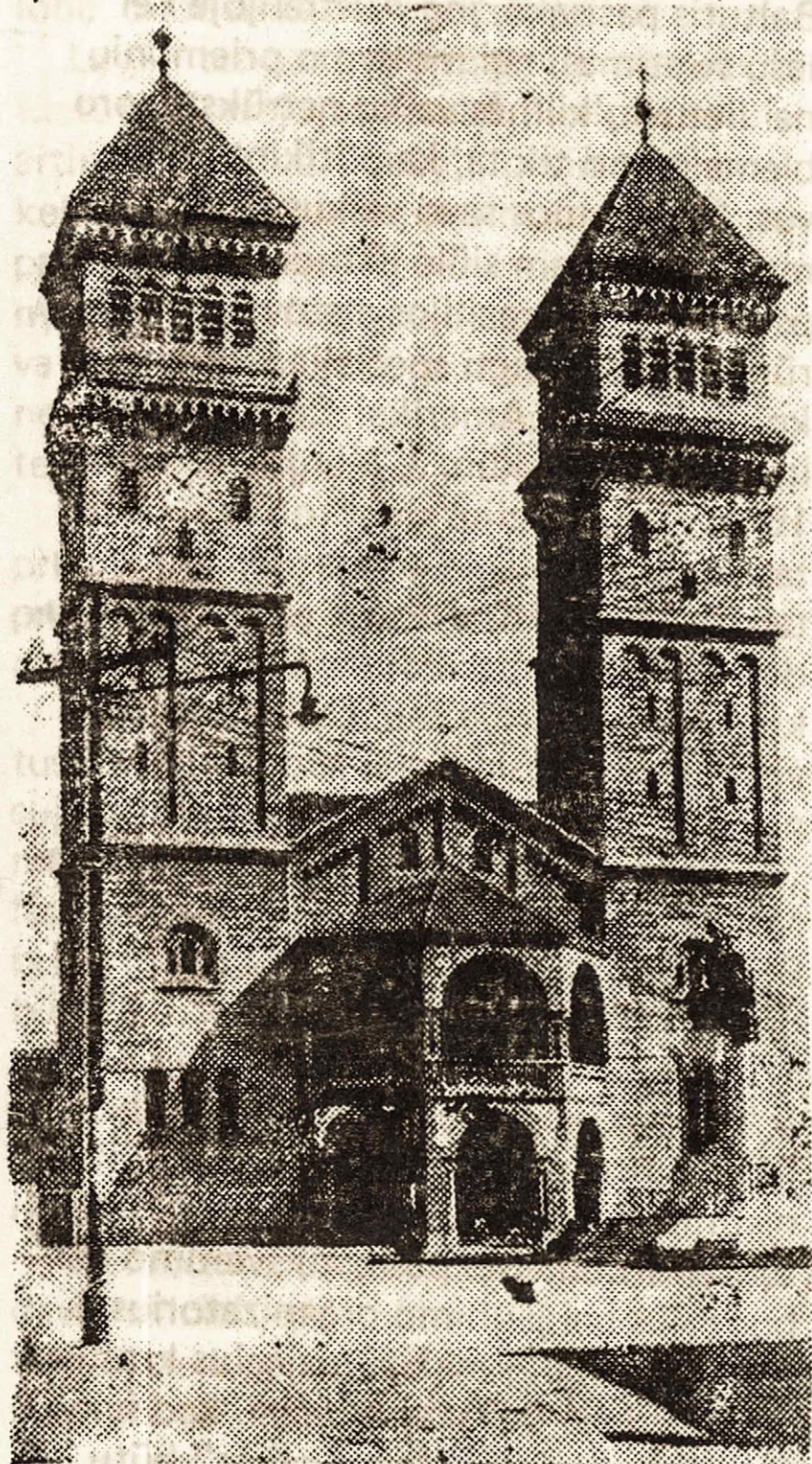
spaustuvės darbininkas – raidžių rinkėjas. Subrendęs ir įgijęs patirties tame darbe, 1938 m. įsitaisė nuosavą spaustuvę "Baltica" ir, atsitiktinomis progomis, patarnaudavo lietuviams. Įkurtoji Al. Bumblio spaustuvė tebeegzistuoja ir šiandieną, atlikdama visokius spaudos darbus, jam pačiam prižiūrint. Nebūtų ištisas ir galutinai užbaigtas šio rašinio darbas apie "Lietuvių Spaudą Brazilijoje", jei tyliomis praeitume ir

ALEKSANDRAS BUMBLIS
su laikraščiais

nepaminėtume tuos spaudos talkininkus, – išnešiotojus ir platintojus, – padėjusiems lietuviškam laikraščiui paplisti São Paulo priemiesčiuose, kur susibūrę gyveno lietuviai, arba pristatyti juos ten, kur liuosomis nuo darbo valandomis rinkdavosi pasimatymui su

pažįstam kaip Luz parkas, arba, maldoms, sukūrė šv. Antano bažnyčios aikštėje. Šie naujos gadinės "knygnešiai", lietuviško žodžio platintojai, laikraščių talkininkai, daugumoje buvę mažamečiai, mokyklinio amžiaus spaudos darbininkai, ne mažiau yra užsitarnavę ir verti lietuvių kolonijos pagarbos kultūrinio darbo srityje už tuos, kurie dirbo prie laikraščių redakcijose, spaustuose ar kitokiu būdu patarnaudavo lietuviškai minčiai sklįsti.

ŠV. ANTANO BAŽNYČIA

Pirmomis imigracijos dienomis, čia lietuviai rinkdavosi melstis ir lietuviškų laikraščių įsigyti.

Anais laikais laikraščių pardavimo kioskose labai retai tebuvo galima užtikti lietuviškas laikraštis; jie platintojų buvo pardavinėjami Luz Parke (Jardim da Luz) ir prie šv. Antano bažnyčios. Tose vietose, ypač nedarbo dienomis, susikoncentruodavo šimtai lietuvių iš visų priemiesčių ir artimesnių (subúrbio) miestelių. Žymesnieji lietuviškų laikraščių platintojai buvo Juozas Žemaitis, jo

JUOZAS ŽEMAITIS

Lietuviškų laikraščių platintojas

sūnus Juozapas, šiaudien Getulio Vargas instituto profesorius ir duktė, šiandieną

Mykolas Druga

LITUANISTINIO ŠVIETIMO PROBLEMOS

Labiausiai trūksta mokymo priemonių

A. VI PLB seimo Švietimo komisijos uždaviniai

(tęsinys iš praeito nr.)

c) skaitiniai (knygos) – visų amžių jaunimui, bet ypač paaugliams. Jaunimo knygos turėtų jungti lietuviškąją tematiką su jaunimui pažįstamu moderniu gyvenimu; kiekvienos knygos pabaigoje turėtų būti žodynėlis, paaiškinantis liet. žodžio vartoseną kontekste. (Jaunimo literatūros klausimu gauta ypač daug patarimų iš tėvų bei mokytojų);

d) jaunesniems vaikams – spalvinimo sąsiuviniai su trumpais tekstiniais paaiškinimais abiejomis kalbomis;

e) lentiniai žaidimai ("board-games"); pvz. lietuviškas "Scrabble" arba lietuviškos tematikos kariniai-istoriniai žaidimai;

Jarmalavičienė. Jie užimdavo geriausias pozicijas trimis "frontais". Po jų sekė broliai Aleksandras ir Stasys Bumbliai, kurie savo įtakoje turėjo Mokos, Canindés, Bomretiros rajonus ir naujai augančius priemiesčius – V. Bela, V. Alpina, V. Zelina ir kt. Dar veikė šie mažesnieji spaudos "didvyriai": Jonas Bagdžius, Marija Kleizaitė, šiandien Misiūnienė ir kt., Visus spaudos darbo talkininkus talpiname čia visus su vienodu pagarbumu.

x - x - x - x

Analizuodami vienu metų darbą apie mūsų prieškarinę spaudą, sukurtą pačių Lietuvos kaimo ir miesto darbininkų, atblokštų šion šalin ir be pertraukos išstėtą 15 metų, pastebime didelį išvermingumą paprasto žmogaus, atsidūrusio svetiman kraštan emigrantu. Jisai prasilavino skaitydamas savo spaudą, išmoko pažinti žmones, atskirti jų idėjas ir objektyviai vertinti žmogaus mintis. Lietuviškoji spauda emigrantui buvo jo mokykla, pažinimo šaltinis, kuris padėjo jam susivokti svetimame aplinkos pasauly. Laikraščiai, kokie jie bebūtų buvę, kokias mintis jie bebūtų skleidę, suvaidino didelį vaidmenį kultūriniam bei visuomeniniam lietuvių išėivijos gyvenime. Užversdami paskutinį šio darbo puslapį apie prieškarinę lietuvių spaudą Brazilijoje, reiškiamo pagarbą visiems, stovėjusiems spaudos darbo eilėse.

Seka: Pokariinė spauda.

f) žodynai: anglų-lietuvių, lietuvių-anglų, ispanų-lietuvių, lietuvių-ispānų; taip pat ir dabartinės lietuvių kalbos žodynas su norminiais naujadarais ir tarptautinės kilmės žodžiais;

g) iliustruoti leidiniai vaikams apie mūsų tautosaką, dailę, šokį, muziką (tiek liaudinę, tiek profesinę). (Mūsų vaikai šiuo metu neturi iš ko susipažinti su, pvz., lietuvių muzikos, dailės ar net tautinio šokio istorija – lyg tai irgi nebūtų mūsų kultūrinio palikimo dalys...)

h) medžiaga vaikams ir paaugliams apie pokario Lietuvą (didelė spraga esamosiose mūsų švietimo programose.);

i) patraukli studijinė programa pagrindinio spaudai nagrinėti ("Aušros" metai.);

j) įvairiausiomis temomis skaidrės, vaizdajuostės, filmai ir t.t.;

6) Siūlymai minėtiems švietimo priemonių trūkumams pašalinti (ne pagal eilę):

a) skatinti jaunimo literatūros kūrybą galima (1) konkursų būdu, (2) užsakymų ir specifinių autorių būdu – arba (3) per spaudą ir visus kitus kanalus paskelbiant visuotinį ir nuolatinį atsiūkimą ("a standing request for manuscripts"), prašant rankraščių arba galimo darbo projektų ar pavyzdžių (ištraukų). Gavus rankraščius, atrinkti juos, kurie tinkami spausdinti, ir tada parūpinti lėšas jų išleidimui. Manoma, kad ieškant rankraščių formaliai institucionalizuotų ir plačiai pagarsiamu būdu, jų atsirad daugiau ir vertingų.

Taip pat siūlyta, kad kurti (rašyti ar iliustruoti) skaitinius vaikams būtų skatinami ir studentai ar vyresnieji moksleiviai vasariniuose kursuose bei stovyklose.

Buvo siūlyta (ir pasisiūlyta) praktikuoti ir "laisvus vertimus" iš amerikietišku vaikuknygu, kad nereikėtų "kurti iš nieko" (kaip nors išvengiant copyright mokesčio).

Visų priminta, kad nebūtų apleista nei viena amžiaus kategorija, kurių pasiūlytos keturios: (1) priešmokyklinio amž., (2) tarp 6 ir 8 m., (3) tarp 9 ir 12 m., (4) tarp 13 ir 17 m.;

b) spalvinimo sąsiuviniai gali nesunkiai paruošti piešti mokas jaunimas, dirbas pvz. PLI globoj; žaidimus reikėtų užsakyti iš specialistų-profesionalų; geras kasetes pagaminti taip nesudėtinga, kad sunku suprast, kodėl iki šiol jų neturim;

Lietuvio Viktoro Lukavičiaus
RESTORANAS VITUS
Lietuviški ir europietiški valgiai
MALONUS PATARNAVIMAS
Rua Espirito Santo, 118 Tel.441-6846
SÃO CAETANO DO SUL

PARDUODAME
AUTOMOBILIAMS
LIPINÉLIUS – Adesivos
SKYDELIUS su grandinėlėmis
Chaveiros com emblema Vytis.
ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOJ

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

Tąsa iš 5 (1844) nr.

ATGIMSTA LIETUVIŠKA SPAUDA PO KARO

5 metus lietuviai Brazilijoje gyveno be savo, lietuviškos, spaudos, Iš vyresniųjų, tuoj po karo, nesirado žmonių, kad imtųsi darbo ir ryžtųsi atgaivinti palaidotą karui prasidėjus, lietuvišką spausdintą žodį, — laikraščius. Mat, per eilę metų surambėjo ir pasidarė nėjautrūs savo kalbai, kultūrinio auklėjimo priemonei — spaudai. Po keliolikos išėiviško gyvenimo metų ir sunkios kovos už būvį, jau trūko energijos, dirbusiems prieš karą, iš naujo imtis šio darbo. Medžiaginiai ir dvasiniai karo nukamuojami žmonės, trūko finansinių išteklių, o taipgi nemažiau stokavo ir tautinio susipratimo. Tam darbui duoti pradžia, reikėjo viską iš naujo organizuoti, burti žmones, žadinti iniciatyvą, aiškintą spaudos reikalingumą, ypač tuo laiku, kada visame pasaulyje vyko socialiniai ir politiniai pasikeitimai, nepaliekant nė mūsų gimtosios šalies. O mažiau galvojančiams ir nepažinusiems spaudos problemų, kada jiems stalas būdavo visada paruoštas iš anapus Atlanto, jiems sunku buvo suprasti, kad be "Dulro" galima ką nors nuveikti šioje srityje. Tokioms aplinkybėms esant, iš vyresniųjų nesirado savanorių ir pasišventėlių. Stigo dvasios pakilimo tokio pobūdžio užmojams. O jaunieji, išaugę ir subrendę emigracijoje, nejuto tautinės pareigos ir entuziazmo pagalvoti apie lietuviškos spaudos darbą.

Taigi, vyresniojo amžiaus ateiviai, dirbę prieš karą prie lietuviškų organizacijų ir spaudos, atšalo ir neturėjo noro bei galimybių veikti spaudos atkūrimo srityje. Lietuvių katalikų šv. Juozapo Bendruomenė išleido vienkartinį leidinį, pavadintą "Šviesa", kuri pasižadėjo pasirodyti kiekvieną savaitę. Tuo leidiniu ir baigėsi "Šviesa". Daugiau nesirodė. Viešpatavo sustingimas.

"Taip praėjo metai ir kiti, — rašo apie Brazilijos lietuvius anais laikais Amerikoje išleistoje knygoje "Lietuvių Išėivija Amerikoje". "Tūkstančiai Lietuvos žmonių buvo jau atsidūrę Vakarų Europoje. Karo audra dalį jų atbloškė ir Brazilijon. Senieji ateiviai daug iš jų tikėjosi. Buvo manoma, kad atvykusieji išvietintieji, savo išsilavinimu ir Lietuvoje įgytais dvasiniais turtais, — mokslu, patirtimi, gabumais, — jneš Brazilijos lietuvių kolonijai naujos šviesos, įdiegs jaunos energijos į sustingusį senosios išėivijos kūną. Tačiau, po pirmųjų kontaktų su jais, te-

ko nusivilti. Santykiai vienu su kitais nesirišo, kalba nesimezgė. Mat, naujieji ateiviai, išvietintieji, jautėsi aukščiau pakilę. Jie, — inteligentai, daktarai, profesorai, menininkai, inžinieriai, — prastų darbininkų, kaimo bernų masė, žemiausias elementas, su kuria intelektualai nenorėjo nieko bendro". Neturėdami mažiausios nuovokos kokiomis sąlygomis prieškarinei ateivių masei teko savo gyvenimą šioje šalyje pradėti, informavo pasaulį, ("Tėvynės Garsas" Vokietijoje), kad toji lietuvių tautos dalis, gyvenanti Brazilijoje, yra tamsiausias elementas ir reikia nurašyti į nuostolius, amputuoti...

O vis dėl to, to "tamsaus elemento" atžalos, senosios emigracijos čia subrendę jaunuoliai, be naujų pagelbos, parodė savo ryžtą, suprasdami, jog be savo spaudos, negali gyventi kultūringas žmogus, o ypač žmonių bendrija.

Žinios

SEMANARIO LITUANO "Noticias"

Dir. Proprietario Responsavel: Acacio Antunes Marques —

I M. São Paulo-Brasil - 28 Birželio 1947 m. Nr. 1.

1947 metais, birželio m. 28 d., São Pauloje, lietuviams apgyventuose rajonuose ir laikraščių kioskuose, po ilgų metų, vėl pasirodė lietuviškas laikraštis — "Žinios". Tik dabar jisai nebuvo pardavinėjamas nė prie šv. Antano bažnyčios, nė Luz parke. Tos vietos pakeistos Vila Zelina ir Luz stoties kiosku. Senieji platintojai išnyko. Iš jų, Aleksandras Bumblis, išėjęs spaudos darbo "mokyklą" — žaidžių rinkėjas, laikraščių platintojas, kalendorių leidėjas ir, pagaliau, spaustuvės "Baltica" savininkas — suorganizavo laikraščiui leisti kolektyvą. Kolektyvą sudarė šie asmenys: Aleksandras Bumblis — spaustuvės "Baltica" savininkas, Stasys V. Meliūnas — pramonininkas, Henrikas Klimas — spaustuvininkas-tipografas ir Simas Bakšys, prieš karą buvęs lietuviškų mokyklų mokytojas-inspektorius, kuriam teko laikraščio "Žinių" redagavimo pareigos. Laikraščio pasirodymas buvo sutiktas su entuziazmu. "Žinių" redakcija, prisitardama būsimiems skaitytojams, prabilo į Brazilijos lietuvius šiais žodžiais:

"Praūžė žmogaus teisių, žmoniškumo, turto ir gyvybės naikintojas karas. Greit prabėgo metai ir kiti. Pamažu nyksta

ALEKSANDRAS BUMBLIS
"Žinių" Kolketyvo Narys

krūvinos dėmės. Gyvenimas grįžta į normalias vėzes. Drastiški karo metai įstatymai, suvaržymas, komendantų pavarkymas, vėl užleidžia vietą asmens laisvei ir žmogaus teisėms. Pirmieji mūsų tautos ateiviai Brazilijoje perėjo visus Kryžiaus kelius, kol prisitaikė, kol įsijungė į bendrą šalies gyvenimą. Lietuvių

STASYS V. MELIŪNAS
"Žinių Kolektyvo Narys

kolonijos vaizdas keitėsi... Daugelio pozicijos buvo karo sukriautos... Šiandien, su "Žinių" pasirodymu, vėl žengiame pirmyn, atskleisdami naują Brazilijos lietuvių istorijos lapą. "Žinios" yra laisvos, nesurištos jokiais pažadais, nesiremia jokia organizacija, nesupančiotos politinėmis idėjomis. "Žinios" yra lietuviškas laikraštis. Jose tilps žinios iš Brazilijos lietuvių gyvenimo ir iš mūsų tėvynės Lietuvos, kuri šiandien oficialiai ten vadinama Tarybų Lietuva. Visi žinome, kad ne visi esame vienodų pažiūrų, bet taip pat visi žinome, kad mus rūšau daug bendrų ryšių. (Bus daugiau)

• Kas neskaito lietuviškos spaudos, bėga ir nuo Lietuvos

Antanas Dutkus

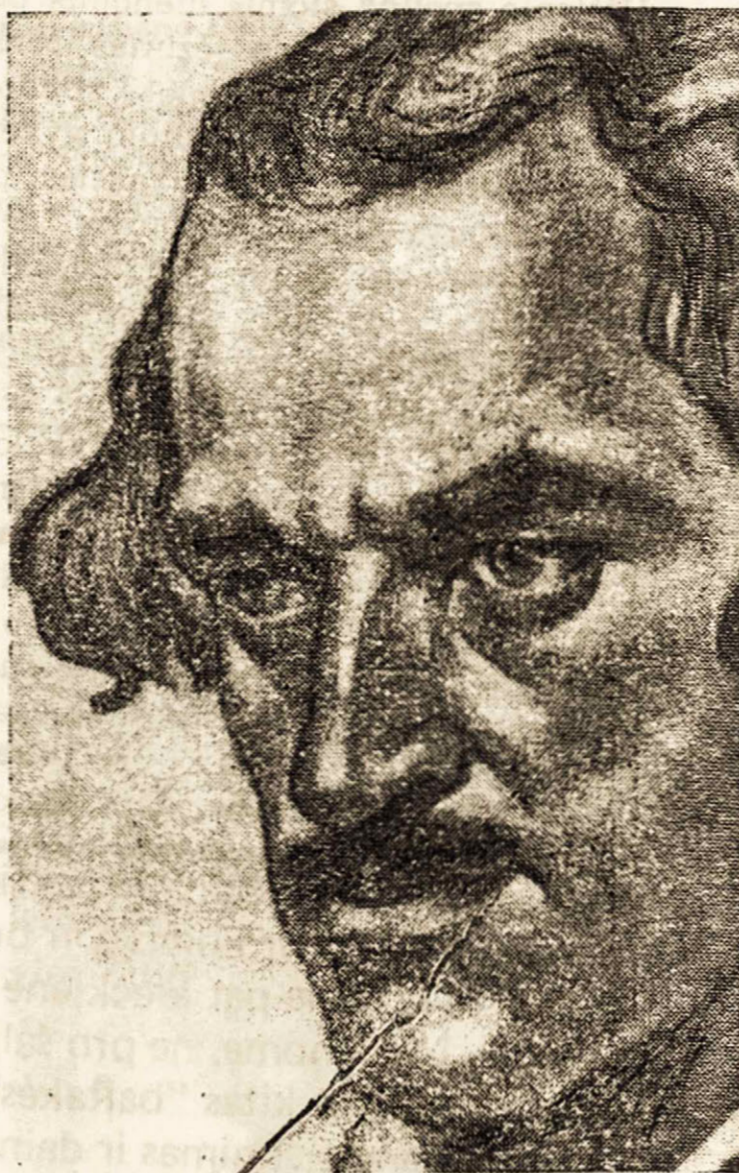
LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

Tąsa iš 12 (1851) nr.

ŠYPSENŲ IR INFORMACIJŲ LAIKRAŠTIS "GARNYS"

Po antrojo pasaulinio karo, lietuvių skaičius Brazilijoje padidėjo bent keliais šimtais. Brazilijos lietuvių "imigracijos komitetas" paminėti lietuvių įsikūrimo penkiasdešimtmetį šioje šalyje, tam tikslui išleistoje knygoje "Penkiasdešimtmetis", tvirtina, jog tarp 1945 ir 1948 metų Brazilijon atvažiavo apie 20 tūkstančių mūsų tautiečių. Kuo remdamiesi "Penkiasdešimtmečio" redaktoriai paskelbė tokį "išradimą", taip ir nepasakė. Kur toji pokario lietuvių emigrantų masė dingę, liko neišaiškinta. Atrodo kad jie "mirė" Penkiasdešimtmečio redaktorių vaizduotėje. Mes gi, pasiliksim tik su keliais šimtais, kurių skaičius, po kelių metų, dar daugiau sumažėjo. Dalis jų išvyko į kitus, didesne laime vyliojančius kraštus, daugiausia į Kanadą, o kiti su senaisiais išvietintais "vargelį vargti" šioje žemėje.

Karo išvietintieji, tada pas mus juos vadindavo "dipukais", ne taip greitai, su dideliu atsargumu, jungėsi į senųjų emigrantų, iš seno sukurtus viešo visuomeninio darbo vienetus: organizacijas, spaudą. Taip elgtis, be abejo, turėjo rimtų priežasčių. Naujas kraštas, svetima aplinka, neįprastos gyvenimo sąlygos ir įsikūrimo problemos stovėjo jiems prieš akis. O antra, — nenorėjo palinkti senųjų emigrantų įtakai bei pasiduoti jų vadovybei. Tad, karui pasibaigus ir atsileidus varžtams, lietuviškos spaudos atgavimu pirmiausia sujudo senieji ateiviai, iš nepriklausomos Lietuvos laikų išvietintieji lietuviai. Nors jau keliolika metų buvo išgyvenę po svetimu dangum, tačiau dar alsavo lietuviškumu, gyveno toli paliktos tėvynės duvasia ir jautė spaudos reikalingumą savąją prigimta kalba. Naujiesiems spauda mažiausia terūpėjo. Buvo raginta įtraukti juos į spaudos darbdarbių kolektyvus, bet didesnė dalis jų pasitraukė, palikdami spaudos vairavimą seniesiems. Tiesa, buvo ir šiandieną dar matome mažą dalelę išimčių,

KLEMENSAS JŪRA

"Garnio" leidėjas ir Redaktorius

prie kurių reikia priskirti Haliną Mošinskienę, jau dešimtmečius tebemaitina savą plunksna vos bealsuojančią Brazilijos, o taipgi ir kitų kraštų, lietuvišką spaudą. Visuomeniško bei spaudos darbo srityje sugebesnieji nauji ateiviai tada rūpinosi daugiausia, kaip sudaryti ir stiprinti "vadavimo akciją", steigti tam tikslui "kasos fondus", telkti "veiksnių filialus". Nestigo tada jų šitokiems "darbams", kaip randame dar jų, vieną-kitą,

šiandieniniame gyvenime, įspėjančius mus neapsirubežiuoti vien tik taikiu ir ramiu kultūriniu lietuvišku darbu, "ne užsidaryti sau durų", o būti pasiruošusiems, progai atėjus, pademonstruoti savą...

Tarp jų buvo, žinoma, ir ramesnių, kurie dėl nežinomų priežasčių, atsiskyrė nuo savo likimo brolių ir pasirinko kitą kelią, — pasuko spaudos kryptimi. Tai buvo išvietintasis DP — poetas Klemensas Jūra. Jis nėjo siūlytis "tarnybon" kovai su komunistais, bet pasirinko šiai "kovai" tęsti savarankišką spaudos darbą ir 1950 metais kovo mėn. paleido Brazilijos lietuviams, (jis pats sakėsis viso pasaulio lietuviams), šypsenu ir informacijų lietuvių laikraštį "GARNY".

(Bus daugiau)

XV-oji VINCO KRĖVĖS

LITERATŪRINĖ PREMIJA

Jau penkioliktą kartą Lietuvių Akademijos sambūris Montrealyje paskirs VINCO KRĖVĖS LITERATŪRINĘ PREMĖJĄ už grožinės lietuvių literatūros kūrinį, išleistą 1982-1983 metais iševijoje. Iki šiol šią premiją yra laimėję sekantys mūsų rašytojai: Jonas AISTIS, Jonas MEKAS, Algimantas MACKUS, Kostas OSTRAUSKAS, Vincas RAMONAS, Marius KATILISKIS, Antanas VAICIULAITIS, Lūnė SUTEMA, Kazimieras BARĖNAS, Juozas KRALIKAUSKAS, Eduardas CINZAS, Tomas VENCLOVA, Henrikas NAGYS ir vėl Eduardas CINZAS.

Leidyklos arba patys autoriai prašomi atsiųsti bent po vieną egzempliorių 1982-1983 metais išleistosios krygės šiuo adresu: H. Nagys, 700-B Champgneur Ave., MONTREAL-OUTREMONT, Q u e b e c, CANADA. H2V 3P8.

Neatsiustos knygos nebus svarstomos.

ŠYPSENOS-INFORMACIJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Direktor Proprietario Responsavel: JOÃO VIGELIS JUNIOR.

Geriausia dovana:

GIMTADIENIŲ VARDINIŲ METINIŲ PROGA

UŽSAKYKITE "MŪSŲ LIETUVA"

GIMINĖMS — DRAUGAMS — PAŽĪSTAMIEMS

Šią brangią dovana jie prisimins 50 kartų — visus metus

JAV LB KULTŪROS TARYBOS
1983 M. PREMIJŲ LAUREATAI

1. Rašyt. Kazimieras Barėnas.
2. Dail. Alfonsas Dargis.
3. Saulius Kubilius.
4. Muz. Aleksandras Kučiūnas.
5. Bronius Kviklys.
6. Žurn. Bronys Raila.
7. Prof. Antanas Rubšys.
8. Akt. Vitalis Žukauskas.

Premijos bus įteiktos Detroite balandžio mėn. 15 d.

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsonys iš praeito nr.)

Klemensas Jūra jau prieš karą buvo pažįstamas São Paulo lietuviams. 1938 m., drauge su DULRo pirmininku adv. R. Skypičiu ir std. voldermarininku A. Vaitkevičium, (pastarasis yra bandęs, viename Kauno viešbutyje "užgniaužti" Smetonos vidaus reikalų ministerį gen. Rusteiką), lankėsi Brazilijoje. Po didžiojo karo ir žlugus nacizmo galybei, Kl. Jūra vėl pasirodė Brazilijoje, jau ne kaip turistas, bet kaip DP – karo išvietintas. Pradžioje bendradarbiavo pirmuose po karo išėjusiuose lietuviškuose laikraščiuose – "Žiniose" ir "Mūsų Lietuvoje". Bet nesutapęs mintimis ir taktika su senųjų emigrantų leidžiamais laikraščiais, pasirinko savąjį kelią, nepriklausomą nuo pašalinių įtakų, kuriuo eidamas, galvojo susidaryti individualią poziciją ir "išlieti" savo pesimizmą dėl Lietuvos ir lietuviškų reikalų svetur. Tas buvo žymu ir jaučiamą visuose "Garnio" puslapiuose. Nuo pirmojo, lig paskutinio "Garnio" puslapio dvelkė karti antikomunizmu atmiešta "šypsena".

"Garnio" leidėjas, raidžių rinkėjas, jo platintojas ir, pagaliau, faktinis redaktorius, Klemensas Jūra, poetas ir rašytojas, lietuviams davęs yra bent kelias pozicijas ir novelų knygas. Teisiniu talkininku; atsakomuoju redaktoriui jam buvo, tuo metu žinomo industrialo, Jono Vigelio, sūnus – João Vigelis Junior. Tai jaunos kartos atstovas, niekada nematęs savo tėvų šalies, baigęs karišką mokslą. Jisai buvo pirmas lietuviškų laikraščių atsakomasis redaktorius, kuris suprato ir kalbėjo lietuviškai. Vos bepradedantis gyventi, jaunas dar, mirė.

Kaip ir visi pradedantieji savo laikraštine misija, taip ir "Garnys", šitaip pristatė savo publikai:

"Jau daug dešimtmečių mugrimzdo pilkoje gyvenimo pelkėje, kai mes pradėjome kriksti margajame pasaulyje. Vieni prieš daugelį pavasarių, kiti dar ir dabar savo sėmėgoje jaučiame gimtinės vėjus. Ir tėviškės sodybas aplankome tik mintimis ir sapnais, o toli nuo Lietuvos gimusieji, jau net ir sapnuose tėvynės neprisimena. Visi žinome, kad garnys (paukštis) pavasario pranašas – kasmet išemigruoja ir vėl sugrįžta į savo gimtąjį lizdą. Simboliškai garnys artimiausias mums, emigrantams, turintiems viltį dar kada nors sugrįžti į tėvynę... Garnys -lietuvio ūkininko draugas... Jis gyvas lietuvių dainose, tautosakose, padavimuose ir gyvenime... "Garnys" (laikraštis) atskrenda į lietuvių kolonijas, kaip tėvynės pavasario pranašas... Jis bus

JONAS VIGELIS JR.

"Garnio" atsakomasis Redaktorius

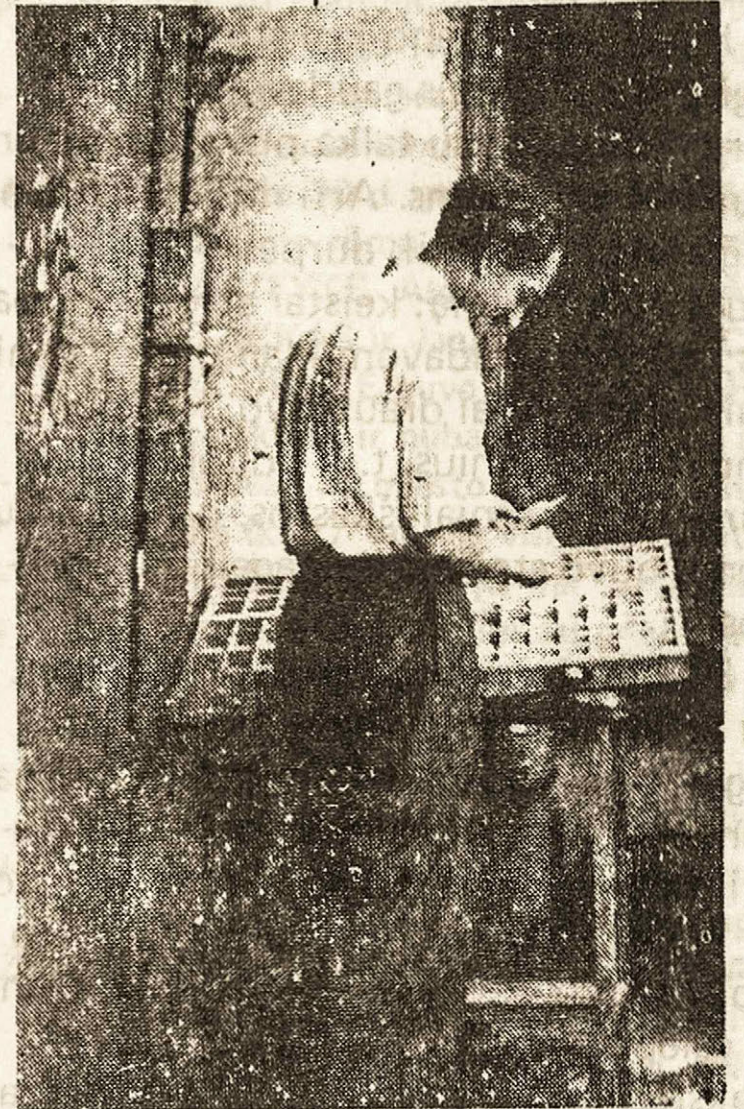
mielas svečias tyrės širdies lietuviu namuose, o taip pat jis turės kietą ir aštrų snapą lietuviškiems buožgalviams... Jis visiems vienodas: – ir skambiu titulu blizgančioms iškamšoms, refinuotiems dvasios ubagėliams, dėl cento drebančioms ir pinigą vertinantiems daugiau nei tautą, ar savą lietuvišką kultūrą... "Garnio" politinis credo – tarnauti lietuviybei, atmetant sroves, partijas, pažiūras ir įsitikinimus, pagerbiant kiekvieno individo laisvę. "Garnys" pradėdamas savo kelionę, lankys kartą per mėnesį, o sustiprėjęs sparnams, taps dvisavaitiniu. "Garnys" pakilo, o nusileisti jį provers tik nepaprastos aplinkybės..."

Kam teko pirmąją spaudos vagą pradėti arti, visi panašiai kalbėjo ir gražius ateičiai planus tiesė. Pradžioje pilna talkininkų ir draugų. Atrodė visos kliūtys ir bile koki sunkumai lengva bus nugalėti. Tačiau, aplinkybėms besikeičiant, užsidėtoji darbo našta darosi sunkesnė už pirmosios vagos plėšinį. "Garnys" lankęs kolonijos "pelkes" apie trejetą metų, pajuto energijos silpnėjimą, "techninių ir materialinių" sunkumų. Sulėtinę savo keliones, nes pastebėjo "šiltos širdies" rėmėjų atšalimą. Nors stengėsi patenkinti ir savo skaitytojams įtikti, spausdino savo puslapiuose (net po kelis kartus) "geradarių" ir lietuviškos spaudos "mylėtojų" nuotraukas su plačiais jų gyvenimo aprašymais, kėlė aukštybėsna didelį jų atsidavimą "lietuviybei", bet jau nebeįstengė atgaivinti "šiltos širdies" jausmus. Va, kaip ir šitas, didelis spaudos "rėmėjas", išimdamas iš laikraščio skelbimą, pasiteisina: "Dar nesubankrutavau, bet skelbimą iš laik-

raščio atėmėu todėl, kad neneša man pelno". O kitas, atsisakydamas priimti "Garnį", kaltina jį, kad nėra radęs jame laukiamos "šypsenos"...

. X. X. X.

"Garnio" snapo kirčius paragavę yra ir pblitikai, ir kolonijos organizacijų vadai, ir parapijų klebonai, ir mokslo (lietuviškų mokyklų) įstaigų šeimininkai, ir Lietuvai "gelbėti" vlikininkai, ir kitoki lengvo amato "patriotai", savo, lietuviškos kalbos ir kultūros niekintojai. Aštresniais kirčiais palietė "Garnys" ypač naujus ateivius, pavaizduodamas juos bejausmiai, kad jų mintys užnuodyto "dolerio bacilomis", kurios įsiskverbę jiems į kraują ir širdį. "Nereikalinga jiems tėvynės meilės, gimtoji kalba, savoji lietuviška spauda... Lietuviai tolsta nuo lietuviybės... Artėjame prie lietuviybės kapo užjūriuose..." Baigdamas apie lietuviškos sąžinės išpardavinėjimą už dolerį, "Garnys" baigia liūdnei pranašiškomis poeto Maironio mintimis: "Lietuvius daug ko išsižadės. Tautos... Kalbos... Net savo pavardės..."

Kl. Jūra spaudos rinkykloje ruošia "Garnį" kelionei ir galanda jam snapą.

"Nežiūrint didelių "Garnio" dedamų pastangų kiek ilgesnį laiką pabraidžioti lietuviškuose pelkynuose, bet, vis dėl to, jo kelionės ėmė retėti. Materialiniai sunkumai didėjo. Įvyko taip, kaip pats leidėjas buvo išsipranašavęs: sutiktos "nepaprastos aplinkybės" privertė "Garnį" nutūpti. Liūdnei suglaudė savo sparnus, nusiminięs sučiaupė savo snapą ir nustojo klebeneš... Tai buvo 17-tas lietuviškas laikraštis ėjęs Brazilijoje. Kl. Jūra savo spaustuvės neturėjo, tad savo leidinį "Garnį" spausdino "Lituania" ir "Baltica" spaustuvėse. "Garnys" įrašydamas savo vardą Brazilijos lietuvių istorijon, sustojo 1952 m.

– Seka: žurnalas "Gintaras".

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

Tąsa iš 18 (1857) nr.

MANO PADĖKA IR PAGARBA

Einant prie galo mano aprašymams apie lietuvių spaudą Brazilijoje, jaučiu privalumą išreikšti dėkingumo jausmą visiems skaitytojams, pripažinusiems šį darbą turintį teigiamų išdavų būsimiems laikams, kur atžymėtas keliolikos metų spaudos darbininkų judėjimas Brazilijoje, kaip kultūrinio ir tautinio lietuvių ateivių darbo pajėgumo paminklas svetimoje šalyje, ko ilgų metų ateities laikas neveiks sunaikinti.

Dėka "Mūsų Lietuvos" leidėjams dėl spausdinamų apybraižų, kur sužinome kaip kūrėsi, augo ir nyko lietuviška spauda Brazilijoje ir kokia jos vertė bus ateityje, tarp daugelio skaitytojų, įvairiopaiais būdais išsireiškę yra dar šie mūsų spaudos stebėtojai bei tyrėjai: Henrikas Valavičius, inž. Algirdas Mošinskis, Jonas Kasiūnas iš Kolumbijos, rašytoja ir žurnalistė Halina Mošinskienė, Getulio Vargas Instituto profesorius Juozapas Žemaitis, senos emigracijos spaudos stebėtojas Affonso Vaitiekaitis, Vladas Godliauskas ir eilė kitų. Negaliu aplenkti ir neišreikšti atitinkamą pagarbos jausmą Amerikos J.V. gyvenančiam ir mums Brazilijos lietuviams pažįstamam rašytojui-vertėjui Povilui Gaučiui, taip pat teigiamai pasisakiusiam per spaudą dėl mano straipsnių "Mūsų Lietuvoje", nors kaip už "rūpestingą surašymą visus S. Paulo ėjusius lietuvių laikraščius". Visiems ačiū.

Antanas Dutkus

PASKUTINIS LIETUVIŲ SPAUDOS LEIDINYS "GINTARAS"

Sunkius metus senosios emigracijos lietuviams teko patirti Pietų Amerikos žemyne. Tačiau gyvenimo nepabūgo. Jie nesitikėjo ir nelaukė iš niekur jokių "indenizacijų" už atliktą Atlantu kelionę. Už "eksportuotą gyvą prekę" (dr. K. Pakšto žodžiais), tas kredituojama buvo, anais laikais, Lietuvos Emigracijos departamentui. Svetimas kraštas, nepažįstami žmonės, negirdėta kalba ir neįprasti papročiai bei klimatas, nepalaužė lietuvių svetimame pasaulyje, nenuslopino tautinio instinkto burtis su savais, palaikyti ryšius per organizacijas, per spaudą, sueigas ir gyventi tos žemės

ateitį nešė tačiau. sukurtos dvasinės gerybės metams bėgant, pamažu ėmė nykti. Pačių lietuvių pasistatyta bažnyčia, įkurtos mokyklos, sutvertos organizacijos ir, pagaliau spauda, — po eilės metų pavirto dvasiniais griuvėsiais, kuriuos bandoma pridengti nerealiomis, išpūstomis fantastiškais idėjomis, tikslu nepasiekiamomis svajonėmis.

*

Lietuvių spauda Brazilijoje po karo nesustiprėjo, nors mėginimų buvo daug. "Žinios", "Mūsų Lietuva", vėliau šypsenų laikraštis "Garnys", kolonijos apgailėstajam, jų leidėjai neatlaikė pasimtos naštos skleisti lietuvišką žodį sa-

Žurnalo "Gintaras" antraštė

papročiais, iš kur iškeliavo. Svetima aplinka gimdė ir skatino lietuvių prie kūrybinio kultūrinio bei visuomeninio darbo. Ji tapo tikru lietuvių emigranto pažangos varikliu. Ir organizacijos, ir mokyklos, ir parapijos su savo bažnyčia ir, pagaliau, spauda gimė ir vystėsi dėka to akstino, kuris žadėjo ateiviui blaivesnę ateitį. Po eilės metų nors ekonominiai horizontai blaivėjo ir ateiviui šviesesnę

vo broliams svetimoje žemėje. "Garnys", šypsodamas apleido pasirinktą misiją braidžioti po lietuviškas pelkes, liūdnai suglaudė savo sparnus ant visados. Žinokitės. "Mūsų Lietuva" daug vilčių žadėjusi lietuviškam pasauliui spaudos srityje ir turėdama savo pastogėje geriausius, Lietuvoje išprusintus, rašto žmones informuoti skaitytojus ir jiems padėti painius uždavinius spręsti, ne

Stasys Vancevičius
Faktinas "Gintaro" redaktorius

kartą sušlubavo pritrūkusi sveikatos ir, ne kartą šaukėsi pagalbos, kad išvengus liūdno savo kolegų likimo.

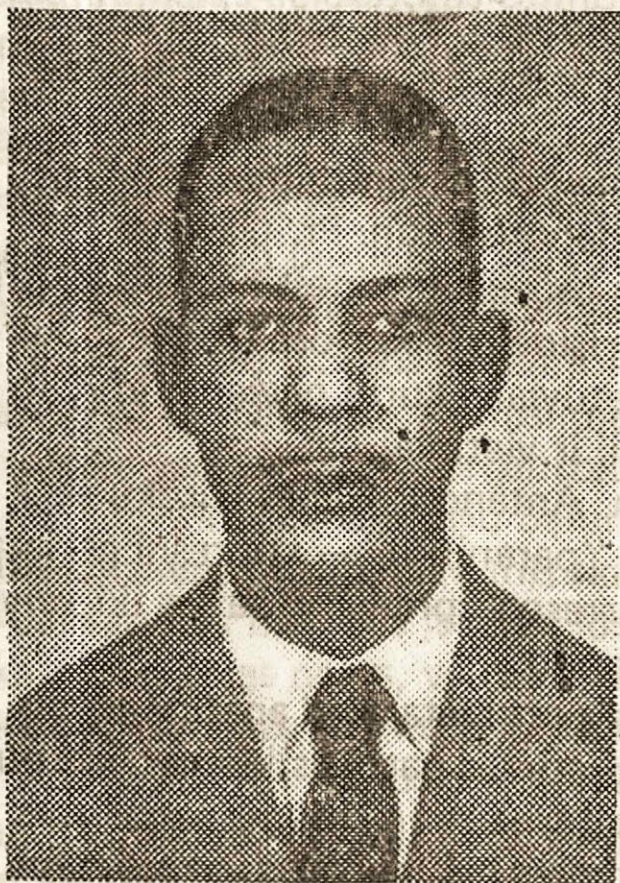
Nors nusilpus, bet praeitais metais dar atšventė savo amžiaus 35 metus, aplanko dar čia išdygusias lietuviškas pastoges ir suteikia žinių apie dvasinį lietuvių smulkėjimą.

"Žinios", pirmutinis po karo išėjęs pasaulinį lietuvišką laikraštį ir pirmaisiais metais sulaukęs didelio pritarimo, po kelerių metų kelionės, irgi pavargo, ėmė silpnėti turiniu ir retinti savo žingsnius, — ne visada laiku pasirodydavo savo skaitytojams. Ekonominiai sunkumai ir kitos priežastys vertė leidėjus jieškoti išėties ir, kad neapvylyus skaitytojų, laikraščio leidimą pavesti didesnei žmonių grupei. 1956 metais, Al. Bumblis, pagrindinis "Žinių" leidėjas, dalį savo spaustuvės Baltika reikmenų — visą lietuvišką raidyną — dovanojo nesenai pradėjusiai veikti Lietuvių Kultūros Draugijai, kuri, ne po ilgo laiko, perėmė savo žinion ir laikraščio leidimą, pažadėdama reguliariai "Žinias" leisti kiekvieną savaitę. Kultūros draugija buvo sudaryta iš senųjų ir pokario emigrantų — "Mūsų Lietuvos" disidentų. Draugijai vadovavo ir laikraštį tvarkė visiems žinomas ir prityręs spaudos darbininkas St. Vancevičius. Šitokis laikraščio persitvarkymas, buvo paskutinės "Žinių" viltys išsilaikyti gyvoms ir išsaugoti savo užimtą poziciją atėjus pasaulin. 1957 m. rugsėjo mėn., Kultūros draugija nutarė laikraštį pertvarkyti, būtent: vieton dvisavaitraščio, "paversti Žinias populiariu mėnesiniu žurnalu". Kodėl tokie pakeitimai nutarta daryti, Kultūros draugija nepasisakė, o tik pranešė tose pačiose "Žiniose", kad žurnalas vadinsis "Gintaras" ir kad jo "registracija jau baigta, brazilų redaktorius jau surastas — žymus žurnalistas Hernanti T.Sant'Ana" ir kad lapkričio m. (1957 m.) pasirodysiąs kolonijai.

(Bus daugiau)

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

Žurnalistas Hernani T. Sant'Anna «Gintaro» atsakomasis redaktorius.

Draugijai vadovavo ir laikraštį tvarkė visiems žinomas ir prityręs spaudos darbininkas St. Vancevičius. Šitokis laikraščio persitvarkymas, buvo paskutinės "Žinių" viltys išsilaikyti gyvoms ir išsaugoti savo užimtą poziciją atėjus pasaulin. 1957 m. rugsėjo mėn., Kultūros dr-ja nutarė laikraštį pertvarkyti, būtent: vieton dvisavaitraščio, "paversti Žinias populiariu mėnesiniu žurnalu". Kodėl tokie pakeitimai nutarta daryti, Kultūros dr-ja nepasisakė, o tik pranešė tose pačiose "Žiniose", kad žurnalas vadinsis "Gintaras" ir kad jo "registracija jau baigta, brazilų redaktorius jau surastas – žymus žurnalistas Hernanti T. Sant'Ana" ir kad lapkričio m. (1957 m.) pasirodysias kolonijai, "Gintaro" redakcijos adresas – Lietuvių Sąjungos namai, rua Lituania, 67, Administracija av. Tiradentes – spaustuvės Baltika namuose. Čia buvo surenkamas ir spausdinamas naujas žurnalas. Technišką darbą dirbo Brazilijoje išmokęs spaustuvės amata Vincas Biliūnas, žymaus Lietuvos rašytojo, Jono Biliūno, brolyvaikis.

Kultūros dr-jai atsisakius nuo "Žinių" leidimo, visas savo pastangas kaupė, dar tais pačiais metais (1957 m.) pasirodyti kolonijoje su nauju žurnalu ir paminėti 30 metų lietuvių spaudos atsiradimo sukaktį. Leidėjai savo skaitytojų neapvylė, 1957 m. lapkričio m. buvusieji "Žinių" skaitytojai prieš akis jau turėjo "Gintarą" ir skaitė redakcijos pasisakymus apie savo tikslus ir siekimus, bet nė žodžio neprabilo, kodėl buvo nuslopintos "Žinios". "Gintaro" redakcija ir Kultūros dr-ja, lyg nieko dėti, atveria pirmąjį pus-

numerį lietuvių portugalų kalbomis, paėmėm sau už tikslą plačiau pagarsinti Lietuvos ir jos išievių vardą..." ir, čia pat ragina skaitytojus, "... kurie dar nėra atsilyginę už prenumeratą, pasistengtu atsilyginti galimai trumpesniu laiku". Kas tie "atsilikėliai" buvo, jei žurnalas dar nebuvo pasirodęs?

Tuoju po žurnalo antrašte, redakcija skelbia: "Gintarą" redaguoja Redakcinė Komisija. Vyriausias Redaktorius Stasys Vancevičius. Redakcinės komisijos nariai Alfonsas Žibas ir Vladas Pupienis. Atsakomasis redaktorius Hernani Sant'Ana. Metams prenumerata 200 kruzeiry.

Žurnalas pradėjo su 40 kruopščiai parinkto iliustruoto teksto ir gražiai išpuoštu viršeliu. Pirmame puslapyje atsakomasis redaktorius paaškina skaitytojams gintaro reikšmę, iš kur jisai yra gaunamas ir jo savybes, būtent: priešistorinių žinduolių gyvių organinė masė, išmesta iš jūros krantan, sukietėja ir nugrimzta į pajurio smėlio sluogsnį, o darant iškasenas, didesniais ar mažesniais gabalėliais, surandamas gintaras. Senovės graikai gintarą vadindavo "elektronu", nes trinant jo paviršių pritraukia prie savęs lengvus daiktus. Vladas Pupienis, redakcinės komisijos narys, plačiau paryškina apie Lietuvos gintarą ir kaip marių bangos, nematuojiama sauja, barsto gintarais Baltijos krantus. Kadangi nėra tikrų žinių, nuo kada lietuviai apsigyveno prie Baltijos jūrų pakraščio, taip nėra nustatyta, nuo kada lietuviai suprato gintaro vertę ir nuo kada pradėjo jį rinkti pardavimui vakarų ir pietų Europos kraštams, valdovų karūnomis papuošti. Žinome tik tiek, kad po dides-

nių audrų, Baltijos jūra atiduoda krantams savo duoklę, išplaudama įvairios formos blizgančio geltono gintaro gabalėlius.

Žurnalo leidėjai, prisistatydami savo skaitytojams, įspėjo juos, koki sunkumai leidėjų laukia "garsinti Lietuvos ir jos išievių vardą", todėl kvietė "visus geros valios lietuvius" remti "populiarių kultūrinį mėnesinį žurnalą "Gintarą".

Žurnalas "Gintaras" ėjo lietuvių ir portugalų kalbomis. Abiejų kalbų medžiaga gerai parinkta iš žurnalo bei laikraščių ir perspausdinta "Gintare". Įvairaus pobūdžio straipsniai, apyskaitės, poezija, pasaulinių įvykių komentarai, prieškarinės Lietuvos vaizdų nuotraukos ir žymesnių asmenų fotografijos, darė žurnalą įdomų. Platesnių vietos lietuvių kultūrinio gyvenimo aprašymų būdavo labai šykščiai duodama. Kadangi žurnalas buvo leidžiamas Kultūros draugijos, tad apie save daugiau siai ir rašė. Savo veikimu draugija pasižymėjo kasmetiniais "Gintaro" gražuolių rinkimais ir ruošiamomis ekskursijomis už São Paulo ribų. Net į Lietuvą buvo ruošiamasi organizuoti ekskursiją.

"Gintaras" savo skaitytojams davė Lietuvos istorinių įvykių davinių, Amerikos lietuvių kultūrinio, tautinio ir katalikiško judėjimo statistikų, supažindino su dr. J. Šliupo ir kun. Burbos kova su lenkais dėl tautinio išsilaisvinimo iš lenkų globos. Iš patiektų davinių "Gintaro" skaitytojai sužino, jog lietuviai pradėjo emigruoti Amerikon 1867 m., o 1899 m. jau buvo priskaitoma 275.000 lietuvių; kad 1871 m. Sanandoryje mieste (Amerikoje), kun. Strupinskis įkūrė pirmą lietuvių parapiją, o prieš pirmąjį pasaulinį karą lietuviai jau turėjo 115 parapijų, daug laikraščių, mokyklų, šalpos draugijų, kultūrinių organizacijų, švietimo ir meno klubų.

Bas daugiau

Brazilijos Lietuvių Kultūros Dr-jos Valdyba ir Revizijos Komisija iš kairės į dešinę sėdi: V. Žarakauskas, V. Pupienis, J. Januškis, A. Žibas, St. Vancevičius ir J. Širvydas, stovi J. Lukoševičius, J. Vijūnas, B. Tubelis, J. Garško, A. Bumblis ir A. Serbenta.

tesiasi iš 3 psl.

aplamai jaunimas. Jie perėmė rezisten-
cinės kovos vėliavą ir neša ją su pasišven-
tumu, nepaisydami jokių aukų. Senąją
Stalino epochos kartą jie jau išleidžia
j "pensiją". Okupuotos Lietuvos pogrind-
dinė spauda perėmė ir sibiriokų-ištrūké-
liu čia pradėtą informacinį darbą. Ir mes
jau galim išeiti j "pensiją".

Kiek žinau, yra likusi tik vieša spra-
ga – tai informacija apie 1951 m. de-
portaciją. Bet jau yra atvykusių jaunes-
nių žmonių, net buvusių tos deportaci-
jos aukų. Reikia tikėtis, kad ir ši spra-
ga bus užpildyta.

Laisvėje gyvenantiems

Geležinė uždanga skylėta, nebesu-
kontroliuojama nė aršiausių čekistų –
Bakučionių, Anilionių ir kt. "Kronika",
"Aušra", ir kt. informuoja visą laisvąjį
pasaulį. Reikia tikėtis, kad ir išeivijos
jaunimas perims informacijos "estafetę"
iš pavargusių ir iškeliaujančių vyresnių-
jų. Medžiagos jiems pakaks iš okupuot-
os Lietuvos pogrindžio. Imkit tuos
pogrindžio krauju ir ašarom rašytus
dokumentus, dauginkit, platinkit, ypač
svetimtaučių tarpe.

Norėčiau palinkėti mūsų išeivijai ne-
apsiriboti vieno ar kito autoriaus "pa-
šloviniu", bet prisiminti visos mūsų
tautos kančių kelią, kad būtų sužadint-
as dėmesys ne vien Sibiro "ištrūkėlių"
literatūrai, bet ir okupuotos Lietuvos
pogrindžio spaudai, už kurią žmonės
kenčia kalėjimuose, psichiatrinėse ligo-
ninėse arba persekiojami kasdieninia-
me gyvenime.

Neseniai minėjome "LKB kronikos"
dešimtmetį. Labai gaila, kad per mažai
mūsų išeivijoje jai buvo skirta dėmesio.
Pasirodo, toli jau esam atitrūkę, nuo
savos tėvynės. Svetimtaučiai kai kada
daugiau domisi mūsų pogrindžiu, negu
mes patys.

Ir kiti pogrindžio leidiniai yra dide-
lės vertės. Skaitykite, remkite juos,
verskite j kitas kalbas, platinkite.
Tai yra pagalba kenčiantiems broliams.
Nepamirškime jų, nes ten mūsų šaknys,
o be šaknų ir medis išvirsta. Ten mūsų
tėvų ir protėvių žemė, ten jų kapai, ten
mūsų tautos karžygių ir kankinių ka-
pai. Mes nežinome, kiek didvyrių,
kiek šventųjų šiandien turi Lietuva.
Mes daugiau žinome tik apie piktuosius.

Pagerbkime mūsų tėvynę kančios ke-
lyje poetės Grigaitytės žodžiais:

Bedieviška ar dieviška, tu
mūsų Lietuva,
Tremta, kryžiuota, niekinta,
visais šventais šventa".

Tėviškės Žiburiai

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

(tesonys iš praėito nr.)

Skaitydami "Gintarą", daug sužino-
me apie kitų kraštų lietuvių gyvenimą
ir darbus, o apie Brazilijos lietuvius ma-
žiausia. Platesnių informacijų bei aiš-
kių davinių apie Brazilijos lietuvių
spaudos atsiradimą ir jos įkūrėjus, pir-
mojo lietuviško laikraščio Brazilijoje
pradininką, – nė žodžio. Vienas Kultū-
ros draugijos vadų (J. Januškis), pirma-
me "Gintaro" nr. parašė apie lietuvių
spaudos sukaktį, pastebėdamas, jog su-
kanka 30 metų nuo pirmo lietuviško
spausdinto žodžio pasirodymo" ir iš-
dėstė kokią jisai naudą atnešė lietu-
viams, nes "... iki to laiko lietuvių var-
das Brazilijoje buvo labai mažai žino-
mas... buvome laikomi "ungarezais"...
o 1927 metais įsisteigus lietuvių laikraš-
čiams, lietuvių vardas pasidarė žinomes-
nis". "Dėka pasišventusių spaudai dar-
bininkų toliau tęsia Gintaro bendradar-
bis – kurie nežiūrėdami į visas kliūtis
ir sunkumus, dirbo kaip mokėjo ir iš-

Vincas Biliūnas

"Gintaro" techniškas tvarkytojas

manė, įvertindami spaudos reikalą išei-
vijoje, Per 30 metų lietuvių spauda la-
bai daug padarė lietuviškumo dirvoje.
Ji bus mūsų kolonijos veidrodis, kuria-
me atsispindės mūsų emigrantų vargai
ir džiaugsmas. Sukūrėme savo mokyk-
las, bažnyčią, organizacijas, choras, vai-
dybos bei meno ratelius. Bet ar būtų
buvę galima visą tai pasiekti be lietuviš-
kos spaudos? – klausia "Gintaro" ben-
dradarbis, – ir pats j klausimą atsako:
"Ne. Ir niekuomet.", – nutylėdamas,
kas buvo prieš 30 metų lietuviškos spau-

DR. JONAS NICIPORCIUKAS
CIRURGIŲ DENTISTA
CROSP. 6049

Rua Cap. Pacheco Chaves, 1206
V. Prudente – Fone: 273-6696

dos pirmūnas. Kokiu vardu, prieš 30
metų, po Brazilijos plotus, pasklido lie-
tuviškas spausdintas žodis mūsų ateivių
tarpe? Nejaugi, tiek gero atnešusi ko-
lonijai lietuvišką spaudą, neturėjo pra-
dininko ir gimė nepaprastu, "stebūklo"
apraškos būdu? . Ir be vardo?

Konstantas Uckus

Pirmojo lietuviško laikraščio
"Brazilijos Lietuvis" įsteigėjas

Ne, ne taip buvo. Lietuviškos spau-
dos darbo pionierius šioje šalyje buvo
KONSTANTAS UCKUS, o jo pradėta-
sis laikraštis nebuvo bevardis, jisai vadi-
nosi "BRAZILIJOS LIETUVIS", kurį
redagavo Jonas Stankaitis. "Gintaras",
skelbdamas savo bendradarbio J. Januš-
kio straipsnį apie lietuviškos spaudos
sukaktį Brazilijoje, net po 30 metų pa-
rodė savo nepagarbumą, netolerantišką
jausmą, neapykantą ir menkystę, sąmo-
ningai ignoruodamas pagrindinį, esmi-
nį dalyką, be kurio negalėjo būti priši-
mintas ir spaudos trisdešimtmetis.

Žurnalas "Gintaras" atėjęs Brazilijos
lietuvių pasaulin, teigiamai nuteikė
skaitytojus nauju spausdintu lietuvišku
žodžiu. Redakcijos kruopščiai parinkti
ir perspausdinti pasiskaitymai, pa-
traukdavo skaitytojus. Lietuvos atžvil-
giu, "Gintaro" pažiūrių linkmė buvo
ryškiai antitarybinė ir sistemos blogu-
mai buvo keliami, o taip pat neslėpė ir

PARDUODAME

AUTOMOBILIAMS

LIPINÉLIUS – Adesivos
SKYDELIUS su grandinėmis
Chaveiros com emblema Vytis.

ŠV. KAZIMIERO PARAPIJŲ

to, kaip naciai, padedant lietuviams, žudė Lietuvos pasienio gyventojus. (Ulmo byla).

"Gintaras" nustatytą savo kryptį turinio ir technikos požiūriu išlaikė.

netinkamą administraciją. Tas dar labiau žurnalui pakenkė ir pradėjo rodytis tik j du mėnesius.

Akivaizdoje didėjančių ir neišaiškinamų vidaus nesusipratimų tarp adminis-

praturtino lietuvių spaudos istorijos lapus Pietų Kryžiaus šalyje.

P. S.

Prieš keletą metų "Mūsų Lietuvoje" buvo paskelbta žinutė, jog "Rašytojas

Brazilijos Lietuvių Kultūros draugijos nariai su "Gintaro" 1959 metų gražuolėmis, pasiruošę vykti pas Rio de Janeiro lietuvius.

Ko neatlaikė, tai ekonominių sunkumų, kurie jau baigiant trečiuosius metus, buvo jaučiami ir pasižadėjęs mėnesiniai lankyti skaitytojus, sunkiai sušlubavo. Nepadėjo visokios naudojamos priemo-

tracijos ir redakcijos, žurnalas "Gintaras" įžengęs į 1960-tus metus, su dvigubu 26/27 numeriu sustojo, nieko nepasakęs ir neatsisveikinęs su skaitytojais. Net ir Kultūros draugija tylomis pralei-

Klemensas Jūra... spaudoje dalyvauja — nuo 1930 m. įvairiais slapyvardžiais. Brazilijoje redagavo laikraštį "Mūsų Dienas", satyros laikraštį "Garnys" ir tt.... Neturėdami jokių davinių, kokiu

Rio de Janeiro lietuviai aerouoste Santos Dumont laukia atvykstant "Gintaro" gražuolių.

nés, — "aukso knyga", aukų rinkimas, žadamos premijos ir kiti paskatinimai, — finansiniai sustiprėti nepagelbėjo. Kultūros draugijos viršūnėse, o taip pat ir narių tarpe, kilo bruzdėjimas prieš

do įvykį. Spaudos srityje lietuvių kolonija liko disfalkuota. Liko tik su vienu laikraščiu — "Mūsų Lietuva". Žurnalas "Gintaras", Stasio Vancevičiaus tvarkomas, kaip ir kiti lietuviški spausdiniai,

laiku laikraštis "Mūsų Dienos" Brazilijoje buvo leidžiamas, negalėjome apie jas duoti žinių mūsų aprašymuose apie "Lietuvių Spaudą Brazilijoje". Prašytume Gerb. Klemenso Jūros plačiau mus nušviesti šiuo reikalu.

GERIAUSIA DOVANA — LIETUVISKA KNYGA.

LIETUVIŠKOS SPAUDOS RĖMĖJAI YRA SAVOS TAUTOS GYNĖJAI

IEŠKOMA ŠOFERIO

Nepilnam darbo laikui ieškomas šoferis - vairuotojas. Pageidaujamas geros valios lietuvis, galimai pensininkas, gyvenantis Mookoje ar atitimesnėse apylinkėse. Skambinti 273-03.38.

IEŠKOMA MOTERS

Reikia vienos lietuviškos moters prižiūrėti ligonei lietuviui. Adresas: Rua da Graça 927, 2° andar, apt.3, Bom Retiro.

Dra. HELGA HERING

MÉDICA — GYDYTOJA
HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

Rua Quartim Barbosa. 6 — B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.

KALBAMA LIETUVIŠKAI

TORONTE, KANADOJE

ŠV. KAZIMIERO 500 METŲ
MIRTIES SUKAKTIS (1484-1984)Religinio pasaulio lietuvių katalikų
kongreso

P R O G R A M A

Rugsėjo 1, šeštadienis

10 v.r. atidarymas (organizacinio
komiteto pirmininkas dr.
Juozas Sungaila, Centrinio
šv. Kazimiero sukakties
komiteto pirm. Vytautas
Volertas, vysk. Vincento
Brizgio invokacija).10.30 v.r. paskaita "Kazimiero
šventumas ir lietuviškumas"
— kun. Prof. Paulius Ra-
bikauskas, SJ, iš Gregori-
nio universiteto Romoje.11.30 v.r. paskaita "Krikščionybės
ir ateizmo grumtynės mū-
sų tautoje" — dr. Juozas
Girnius, buvęs "Lietuvių
enciklopedijos", žurnalo
"Aidai" redaktorius, filo-
sofinių studijų ir įvairių
veikalų autorius iš Bosto-
no.Pietų pertrauka iki 2 v.
p.p.2 v.p.p. svarstybos (simpoziumas):
"Religinė išeivijos jaunimo
orientacija — kas stiprina
ir kas silpnina jo tikėjimą"
— vadovė Gabija
Juozapavičiūtė-Petrauskienė;
nariai — Laima Gustainytė-
Underienė, Rasa Luko-
ševičiūtė-Kurienė, dr. Sau-
lius Jankauskas, stud.
Edis Putrimas.8 v.v. vakaronė — sceninė jau-
nimo programa (kazimie-
rinis montažas, duetas ir
kt.), pabendravimas jauni-
mo ir kitų kongreso da-
lyvių.8 v.v. opera "Dux Magnus" Ry-
ersono teatre (43 Gerrard
St.E.). Kompozitorius ir
dirigentas — Darius La-
pinskas, libreto autorius
— Kazys Bradūnas. Smul-
kesnė informacija apie
operą — atskirame leidi-
nyje.

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

Tąsa iš 27 (1866) nr.

KLEMENSO JŪROS
"DIEMEDŽIO ŠAKELĖ"Šiais metais, (1984), lietuvių
dailiosios literatūros rinkoje, Brazi-
lijoje, pasirodė rašytojo, Klemenso
Jūros, naujas poezijos leidinys
"Diemedžio Šakelė". Knyga, paties
Autoriaus įrašų (autografu), —
"Kolegiškos pagarbos ženklui..." —
gavau. Mano bičiuliškas a č i ū.KLEMENSAS JŪRA
"Diemedžio Šakelė" AutoriusKeletą žodžių iš knygos ir apie
knygą.Poezijos leidinys apima 140 psl.,
gražiai apipavidalintas, dailininko
Pauliaus Jurkaus pieštas viršelis, o
vidų puošia, žydinčios obelies

Rugsėjo 2, sekmadienis

1.15 v.p.p. pamaldos Šv. Mykolo
katedroje.3 v.p.p. opera "Dux Magnus"
(antras spektaklis) Ryerso-
no teatre.7.v.v. pokylis ir kongreso užbai-
ga "Royal York" viešbu-
tyje. Baigminis rengėjų
žodis ir kongreso manifes-
tas.

Organizacinis komitetas

spalva, nubaltinta galva, barzdotas
Autoriaus atvaizdas, kuris daro la-
bai gilios praeities įspūdį.

.x.x.x.

Įžanginėje knygos dalyje (prolo-
ge), Poetas, O. TARRIERI mintimis,
sužadina ir iškelia mumyse glūdu-
moje tūnojančius poeto sielos vir-
pėjimus:*"Poezijos pulsu nuplevėna buvi-
mas;**Poezijos pulsu prasideda rytas,
pasaulis, diena, daina ir naktis;
Poezijos pulsu sužėri... pirmasis
vilties spindulys"*Tačiau, poetas žėrinčios vilties
spinduliuose nesuranda patenkinan-
čio sielos jausmo, ir toliau bevil-
tiškai tęsia savo kelionę,*"Dainuodamas gaudžiai... ilgesio
dainą, tylos irklais irdamasis per
sunkiai užmigusią ašarų jūrą..."*Bevaizduojant savo valtį "tylos
irklais ašarų jūroje", poetui atgims-
ta gyvenimo pulsas; jis pabunda ir
pasisako (portugališkai), — kuo jis
norėtų būti:*"Eu quero ser um vento com
asas eternas e vivas;
as nuvens geladas;
uma lágrima do inocente;
um sopro de invisível vento..."*Besiblaškydamas šaltųjų Andų
kalnų vėjų sukuriuose, juodųjų jū-
rų ašarose, rankomis suspaudęs sa-
vo gyvenimo kelionės lazda, pavar-
gęs, ilgesio slegiamas, nostalgiškai
sušunka:*"Ok, laimingas žmogus, kuris
turi tėvynę,
Tą žemės lopelį — pavadintą
savu;
Nors menką, pakrypusią gryčią
šiaudinę,
Kvepėjimą pievų, kušdesį javų"*

Bus daugiau

LIETUVIŲ ŠEIMOS KALBA YRA
LIETUVIŲ KALBA

PARDUODAME

AUTOMOBILIAMS

LIPINÉLIUS — Adesivos
SKYDELIUS su grandinėlėmis
Chaveiros com emblema Vytis.

ŠV. KAZIMIERO PARAPIJŲ

Dr. ALEKSAS KALINAUSKAS

Dr. PAULO KALINAUSKAS

ADVOGADOS

Inventário, Despejo, Desquite, Divorcio,
Processo Crime, Processo Trabalhista, Etc.

Rua 15 de Novembro, 244 - 4 and. - Conj. 9 - Fone: 37-8958

Antanas Dutkus**LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ**

Tąsa iš 32 (1871) nr.

"Diemedžio Šakelės" autorius gėrisi savo tėvyne, ją myli ir ilgisi jos. Džiaugiasi tokių žmonių laime, kurie turi tėvynę – "tą žemės lopelį" ir

*"... pavydi visiems kurie jos neprarado,
kurie oru tėvynės dar kvėpuoja tyru..."*

nes jam ir

*"už auksą brangesnis tėvynės purvynas
Ir melsvas kūkalis pražydes rugiuos"*

Bet bijosi žmonių,

*"... kurie nemyli tėvynės,
o džiaugiasi, kartą, palikę ją varguos..."*

Tikime, jog nė vienas paabejos autoriaus užuomina dėl žmonių, kurie, palikę savo tėvynę, jos neapkenčia ir džiaugiasi jos vargais... O, vis dėl to jų esama, kurių širdys sklidinys neapykantos džiaugsmu savo tėvynei...

Nesu literatūros meno, o ypač poetinėmis formomis išreikštų minčių, vertintojas, teigiamai ar neigiamai nagrinėti jų formas bei aptarti trūkumus. Toli nuo to. Mano geismas – parodyti lietuviško rašto mylėtojai, kad pas mus, "suledėjusioje tyloje", plevena lietuviškas buvimas ir, retkarčiais, išdygsta šioje dirvoje lietuviškos diemedžio šakelės... O joms prižiūrėti, reikia kultūrininkų globos, – mūsų organizacijų. Juk jų čia turime pilna, visokiais pavadinimais ir didelių užmojų ir darbų reklamomis pasipuošusių...

.x.x.x.x.

NEPERIODINIAI IR KITI LEIDINIAI

laikraščių ir žurnalų, kurie, periodiniai, ilgesnį ar trumpesnį laiką, buvo lietuvių leidžiami nuo 1947 m. iki šių dienų, pasirodė

yra ir vienkartinų, neperiodinių leidinių. Karui pasibaigus, atgimti lietuviškam kultūriniam gyvenimui, – organizacijoms, mokyklos ir spaudai, – buvo sunku. Nors sąlygos jau buvo pagerėjusios, ekonomiškai lengvesnės, intelektualinių pajėgų skaičius padidėjo, tačiau spaudos srityje išsijudinti lietuviams buvo sunku ir lietuviškas žodis skendo užmarštin. Tuo metu stipriausia lietuvių organizacija buvo lietuvių katalikų Bendruomenė, su nuosava bažnyčia. Jai ir priklausė kelti balsą lietuviškos spaudos reikalui. Kita stipri, DULRo ir vietos lietuvių pastangomis sukurta lietuvių tvirtovė, tai buvo Lietuvių Sąjunga, bet jai, gyvenant savo turto parceliacijos proceso periodą, nei galvoti nebuvo kada apie lietuvių nykimo stabdžius prilaikyti. Taigi, beliko tik katalikų Bendruomenei, turtingiausiai tada (o ir šiandieną), rimtai atkreipti dėmesį į didelę lietuvių kultūrinės pažangos tuštumą, kurią sudarė lietuviškos spaudos nebuvimas. Tuo keliu ir bandė katalikų Bendruomenė žengti pirmąjį žingsnį.

VIEKARTINIS L.K.S. JUOZAPO BENDRUOMENĖS LEIDINYS
São Paulo, 1947 m. VADALFIO R.

1947 met. vasario m., São Paulo lietuvių kolonijoje pasirodė hektografuotas 14 psl. laikraštis, pavadinamas "Šviesa", L.K.S. Juozapo Bendruomenės vienkartinis leidinys. Prieš karą, tos pačios katalikų Bendruomenės ir tuo pačiu vardu, buvo leidžiamas savaitinis laikraštis, bet karui užėjus, tuo laiku valdžios potvarkiais, sustabdytas. (Žiūrėk "M.Lietuva" 1983 m. 1830 nr.). Naujoji "Šviesa" buvo

tesinys senosios. Kad patraukus skaitytojų dėmesį, atpratusį nuo lietuviškos spaudos, pirmasis puslapis pajvairintas buvo V. Zelinio lietuvių bažnyčios nuotrauka, o vidujiniuose – Lietuvos vaizdeliai ir pavaizduotas 1944 m. subombarduotas Šiaulių miestas, besitraukiant vokiečiams iš Lietuvos.

"Šviesos" leidėjai, "Lietuviškos spaudos iniciatorių" vardu, praneša São Paulo lietuviams apie katalikų bendruomenės planus, leisti lietuvišką laikraštį. Straipsniu "Naujas kelias", "Šviesos" leidėjai pažymi:

"Beveik po šešerių metų pertraukos "Šviesa" pirmutinė prabilo lietuvišku žodžiu į São Paulo lietuvių koloniją. Nors spausdinto žodžio kelias čia yra sunkus, tačiau jis yra būtinas... Karo metai neigiamai paveikė ne tik ekonominį mūsų gyvenimą, bet taip pat labai neigiamai atsiliepė ir į kultūros veiklos pažangą. Šio karo sunkumus nors ir ne didele dalimi teko pajusti ir Brazilijos lietuviams. Spauda buvo uždrausta, draugijų veikla suvaržyta. Net ir kalbantiems lietuviškai dažnai buvo daroma įvairūs nemalonumai. Džiugu pranešti Brazilijos lietuviams, kad grupė lietuvių sudarė bendrovę, kurios tikslas yra leisti visiems įdomų ir naudingą laikraštį... (Leisti ne visiems lietuviams, tikrai būtų

naudinga. –AD). Platus specialistų rašytojų kadras teiks skaitytojams apie pasaulinius kultūros ir technikos laimėjimus. Teiks plačias žinias iš Brazilijos lietuvių gyvenimo, informuos apie pasaulinę politikos eigą. Poetai ir literatai spausdins jame savo kūrybą.

Bus daugiau

Dr. ALEKSAS KALINAUSKAS

Dr. PAULO KALINAUSKAS

ADVOGADOS

Inventário, Despejo, Desquite, Divorcio,
Processo Crime, Processo Trabalhista, Etc.

Rua 15 de Novembro, 244 - 4 and. - Conj. 9 - Fone: 37-8958

PARDUODAME

AUTOMOBILIAMS

LIPINĖLIUS – Adesivos
SKYDELIUS su grandinėlimis
Chaveiros com emblema Vytis.

ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOJ

Antanas Dutkus**LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS**

Tąsa iš 33 (1871) nr.

Prityrę specialistai stengsis laikraštį išlaikyti taip, kad visi jį norėtų pasidėti ilgesniam laikui, nes jis bus gausiai iliustruotas vaizdais iš tėvynės ir iš plačiąjo pasaulio. Todėl visa lietuviškoji visuomenė, visi taurūs lietuviai, kurie myli savo tėvynę, savo tėvų kalbą ir rūpinasi lietuvių tautos ir jos kultūros vertybių ugdymu, turi aktyviai prisidėti prie naujos, atkurtos spaudos darbo, kad toji spauda būtų ta rišama grandimi, jungianti lietuvius į vieną bendrą šeimą ir ieškanti to, kas mus suburia, bet neišsklaido. Laukite tuo tikslu greit būsiančių informacijų, kurios suteiks platesnių žinių...

Kito kelio nebuvo. Išalkusi spausdinto lietuviško žodžio, pažadėjo naujo laikraščio, kolonija laukė ilgai. Atkurtoji prieškarinė "Šviesa" užgėso 1947 m., o laikraštis pasirodė už metų laiko

eilučių autoriui) apie lietuvišką spaudą.

Ar "Šviesa", būdama Katalikų Bendruomenės leidinys, turėjo kokį ryšį su pradėtu nauju laikraščiu "M. Lietuva", to nepasako nei vienas, nei antras. Žinome tik tiek, kad "Šviesoje" skelbiami "prityrę spaudos specialistai ir rašytojų kadrai kaip tik ir buvo pradžioje susimetę prie "Mūsų Lietuvos" informuoti apie technikos laimėjimus, pasaulinės kultūros naujienas ir Brazilijos lietuvių gyvenimą. Specialistų kadras mėgino retkarčiais savo skaitytojus ir "prajuokinti", išleisdami nemokamus laikraščio priedus. Vienas tokių buvo "Linksmas laikraštis Pietų Amerikos kontinente", pavadintas "YLA". "Važiuojamu" žodžiu, redakcija dėkoja savo skaitytojams, už gerą ir prietelišką "Ylos" priėmimą ir džiaugiasi, matydama savo skaitytojus besijuokiančius...

Suplemento da "Nossa Lituania"

Vienintelis Linksmas Laikraštis Pietų Amerikos Kontinente

Nr. 2 São Paulo (Brasil)

Mūsų Lietuvos" vardu.

Naujas laikraštis buvo leidžiamas ne katalikų Bendruomenės, kaip tai buvo tikėtasi, bet pavienių asmenų suorganizuotos spaudos bendrovės vardu, kurios pagrindine ašimi, o taip pat ir pradėjo laikraščio „Kūnas ir siela“, buvo Juozas Matelionis, kaip tai išsireiškė kusi yra duktė Maria Matelionytė -Tijūnėlis, savo prisiminimuose (šių

Nežiūrint dedamų pastangų, "linksmo juoko" "Yla" neparodė, priešingai – daugiau pykčio. Gal būtų dėl tos priežasties, kad nesugebėjo prajuokinti ne tik Pietų Amerikos kontinento, bet nė savo "gizelių", antru dūriu "Yla" užlūžo, palikdama savo buvimo ženklą lietuviškų spaudos leidinių sąrašė.

Seka: Katalikų Bendruomenės "Žodis"

Dr. ALEKSAS KALINAUSKAS

Dr. PAULO KALINAUSKAS

ADVOGADOS

Inventário, Despejo, Desquite, Divorcio, Processo Crime, Processo Trabalhista, Etc.

Rua 15 de Novembro, 244 - 4 anu. - Conj. 9 - Fone: 37-8958

Tęsinys iš 4-to psl.

valstybėse. Penki šimtai saleziečių misijonierių iš Europos dirba 90-je misijų stočių. Saleziečiai Afrikoje turi 73 parapijas, 10 amatų mokyklų, 22 jaunimo centrus, 8 bendrabučius, 2 raupsuotųjų kolonijas ir t.t.

Tose sparčiai augančiose Afrikos misijose jau šešeri metai pluša mūsų tautietis kun. H. Šulcas. Vietinė dvasinė valdžia, pastebėjusi mūsų tėvynainio uolumą bei jo darbų, jį paskyrė vadovauti valstybės sostinės misijų parapijai. Šalia Kingalio miesto jis pastatė gražią ir erdvią šventovę, didelį jaunimo centrą, kur vyksta įvairios amatų bei auklėjimo pratybos. Ten jis įsteigė žemės ūkio ir žūklavimo mokyklą, motorinį malūną, duodantį pragyvenimą alkstantiems jaunuoliams.

Šiais metais kun. H. Šulcas trims mėnesiams atvyko į Vokietiją, Prancūziją, Belgiją ir Italiją įieškoti paramos savo pradėtiems darbams. Čia jis tų kraštų kalbomis sako pamokslus ir susirinkimuose rodo misijose paruoštas skaidres. Jis, kaip lietuvis yra dėkingas visiems savo geradariams tautiečiams Europoje, Amerikoje, Kanadoje bei Australijoje.

Pažymėtina, kad kun. H. Šulco motina daug metų dirbo lietuvių saleziečių gimnazijoje Castelnuovo Don Bosco, saleziečių centre Frascati prie Romos ir lydėjo savo sūnų ten, kur jis ilgesnį laiką sustodavo. Ji dirbo saleziečių virtuvėse, talkindama ir Brazilijoje, ir Sicilijoje ir jau keletą kartų ilgesnį laiką talkino savo sūnui Afrikoje.

Linkime mūsų tautiečiui misijonieriui dar ilgai parenti Kristaus vynuogyno dirvonus Afrikoje, garsinti savosios tėvynės vardą ir savo pasišventusiu darbu tapti tokio masto misijonieriumi kaip Massaia, Lavigerie, Camboni ir kiti...

K.A.S.

"Tėviškės Žiburiai"

LIETUVIŲ ŠEIMOS KALBA YRA
LIETUVIŲ KALBA**PARDUODAME**

AUTOMOBILIAMS

LIPINÉLIUS – Adesivos
SKYDELIUS su grandinėmis
Chaveiros com emblema Vytis.

ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOJ

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

Tąsa iš 34 (1873) nr.

LIETUVIŲ KATALIKŲ BENDRUOMENĖS BIULETENIS ŽODIS

Peržvelgę lietuviškos spaudos nuėitą kelią Brazilijoje ir išvardinę visus išleistus laikraščius bei žurnalus nuo jų atsiradimo pradžios iki šių dienų ir kad būtų pilnesnis išėjusių mūsų spausdinių paveikslas, pravartu, o netgi ir būtina yra, paminėti veikusių organizacijų išleistus biuletenius, kuriuose būdavo aprašomi trumpi, tačiau organizacijoms reikšmingi vidujinio gyvenimo ir veiklos įvykiai ir tarporganizaciniai santykiai. Buvo organizacijų, kurios turėjo savo organus, savo minčių reiškėjus, — keido laikraščius. Turėjome ir tokių susibūrimų, (kaip jų yra net keliolika ir šią dieną), kurios tenkindavosi tik vienkartiniais biuleteniais savo veiklai nušviesti ar ypatingus organizacijos gyvenimo momentus atžymėti. Lietuvių kolonijoje tokių visuomeninių grupių biuletenius turėjo: Lietuvių Romos Katalikų Šv. Juozapo Bendruomenė, vardu "Žodis" ir Lietuvių Sąjungos-Aliança socialinių bei kultūrinių ryšių pranešėja "Sąjunga-Aliança". Abu neoficialiai buvo platinami ne tik narių, bet ir didesnės visuomenės susibūrimuose. Ypač plačiai ir ilgai sklido kolonijoje "Sąjunga-Aliança", neperiodiniai lankę lietuvius, (virš dešimties metų), apimdamas tik vietas lietuvių gyvenimo įvairias sritis.

Išleisti biuletenį "Žodį", finansiniai parėmė V. Zelinos Katalikų Bendruomenė, prieš karą leidusi laikraštį "Šviesa". Po karo dėl pasireiškusių vidujinių nesutarimų ir kitų priežasčių, nuo spausdinto periodinio savo minčių reiškėjo atsiskė, o Katalikiškos organizacijos reikalus nušviesti naudojosi "Mūsų Lietuvis" paslaugomis, o vėliau, Bendruomenės pirmininko kun. Al. Armino pritarimu, 1973 m. išleido parapijos informacinį biuletenį

"Žodį". Redaktorium būti, pakviestas Bendruomenės pirmininko artimas draugas, Jonas Antanaitis.

Paskleistame Bendruomenės biuletenyje, leidėjai pirmuose žodžiuose pasisako:

"Nors jau kelis kartus L.R.K. šv. J. Bendruomenė yra šventusi savo sukakčių minėjimus, nuo savo įsteigimo datos — 17 d. spalio mėn. 1931 m. iki šiol, neteko aprašyti savo veiklos atskiru leidiniu, bei spausdintu žodžiu atžymėti. Tačiau paskutinių dviejų metų pasikeitimai, persiorganizavimas ir naujos sąlygos reikalauja, kad informacijos apie mus pačius, būtų pristatytos spausdintu žodžiu ir iš pirmųjų šaltinių. To tikslo siekdama, naujoji L.R.K. šv. J. Bendruomenės Valdyba nutarė išleisti šį pirmąjį Bendruomenės Žodžio numerį. Reikalui ištikus, tęsime šį

LIETUVIŲ ROMOS KATALIKŲ ŠV. JUOZAPO BENDRUOMENĖS

ŽODIS

Redaguoja - Jonas Antanaitis

Leidžia - Valdyba

Nr. 1 = 1973 m. Vasario - Fevereiro 20 d.

«PALAVRA DA COMUNIDADE»

Lituana Católica Romana de São José, R. Inácio, 671 - V. Zelina
S. Paulo Informativo entre sócios Brasil

leidinį ir ateityje".

Iš redakcijos pasakytų pirmųjų žodžių, lengvai galima nuvokti, jog svarbiausias akstinas katalikų Bendruomenės "Žodžiui" prabilti viešai į savuosius pasekėjus, buvo nelaukti vidujiniai "sukrėtimai", kaip patys vadai pasisako: "Pereitais metais (tai buvo 1972 m.) netikėti įvykiai sukretė L.R.K. šv. J. Bendruomenę ir privertė ją iš naujo prisikelti".

Kokie "sukrėtimai" ir "pasikeitimai" vertė seniausią ir skaitlingiausią lietuvių organizaciją, po 42 metų veiklos, iš "naujo prisikelti",

ne šio rašinio tikslas gilintis į tas priežastis ir jas nagrinėti. Tai organizacijų istorijos sritis, o mums rūpi tik spauda, jos atsiradimas ir reikšmė kolonijoje.

Iš Katalikų Bendruomenės "Žodžio" sužinome apie kun. J. Valaičio pradėtą 1928 m. organizuoti L.R.K. šv. J. Bendruomenę, vėliau, kun. B. Suginto sumanymą statyti lietuviams bažnyčią, kuriai, o taip pat klebonijai ir mokyklų įrengimui, gauta dovanai Bendruomenės vardu, 9 žemės sklypai (2820 kv. metrų). Sužinome taip pat, kad bažnyčia buvo užbaigta ir atidaryta maldoms 1936 met. ir kad tų pačių metų pabaigoje, kun. B. Sugintas perleido Bendruomenės ir parapijos vadovybę naujai iš Lietuvos atvykusiam kun. P. Ragažinskiui, kuris lietuviškoje parapijoje klebonavo iki 1971 m., o jam išėjus į pensiją, Vila Zelinos parapijos reikalus tvarkė iš Romos atvykę vienuoliai saleziečiai — Pr. Gavėnas, St. Šileika ir H. Šulcas. Vėliau prie jų prisidėjo Brazilijoje

gyvenantis kun. Martynas Gaidys.

Lietuvių katalikų šv. Juozapo Bendruomenės "Žodis" prašneko tik vieną kartą. Supažindinęs B-nės narius ir parapijiečius, o taip gi ir kitų kraštų lietuvius atvykusius tuo metu į "pasaulio lietuvių kongresą", apie iškilusius nesusipratimus tarp Bendruomenės ir bažnyčioje dirbančių lietuvių kunigų, dramatišku tonu įspėjo visus tikinčiuosius dėl artėjančios, (kažin iš kur?), "nelaimės ir pavojų". O kad to išvengus ir atstūmus grėsiančią pabaisą, šaukdamas "... visų sąmoningų lietuvių ryžtingos paramos..." — "Žo-

DU KLAUSIMAI LAIKRAŠČIO SKAITYTOJUI:

1. AR ATNAUJINOTE MŪSŲ PRENUMERATĄ ?
2. AR NETURITE GIMINIŲ — DRAUGŲ, KURIEMS GALĖTUMĖTE UŽSAKYTI M.L. ?

PARDUODAME

AUTOMOBILIAMS

LIPINĖLIUS — Adesivos

SKYDELIUS su grandinėmis
Chaveiros com emblema Vytis.

ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOS

KĄ MES TURIME DARYTI DĖL LIETUVOS?

Siūlymai Rudge Ramos e

Rugsėjo 23 Grande ABC ir São Paulo lietuviai suėjo į Rudge Ramos parapijos bažnyčią pravesti pamaldas už Lietuvą Kazimierinių metų proga. Suėjo lietuvių apie 350. Buvo ir vietinių parapiečių.

Kun. Pr. Gavėnas per pamokslą pabrėžė, kad minėjimas ir pamaldos nėra tik tuo metu praeinantis dalykas, o reikalaujantis ir tam tikro įsipareigojimo. Ir priminė, kad bedievėj komunistinėj gyvenimo santvarkoj "Dievo nėra", todėl nėra nei atsakomybės jausmo, nei sąžinės, nei tiesos, nei kokio nors asmenį saistančio įsipareigojimo (viena sako, kita galvoja). Ką jie dar tikrai gerbia, tai tik fizinę jėgą ir viešą pasaulio opiniją: būti įrašytais į nekenčiamą (bet nenugalimą) LKBKroniką, būti perduotais per Vatikano radiją, paskelbtais pasaulinėj spaudoj... O kas duoda daugiau drąsos tikintiesiems, tai, aišku, gyvas tikėjimas, ir žinojimas, kad jie neužmiršti — kad kas nors už juos ir su jais kovoja ir laisvam pasauliui.

Tai ką šiandien galime — ir turime — daryti?

T u o j p a t :

1. Rašyti laišką Popiežiui, išreikšiant solidarumą ir liūdesį, kad sovietai neleido Jo Šventenybei įkelti kijos į Lietuvą pasimelsti prie Šv. Kazimiero palaikų Vilniuje;

2. Rašyti griežtą protesto laišką sovietų valdžiai už tokį begėdišką

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

dis" nutilo.

Daug metų prabėgo nuo katalikų Bendruomenės pasakymo "Žodžio" savo nariams. Užviešpatavo lietuviškoje parapijoje ramybė Saleziečiai apėleido V. Zeliną, įsikurdami Parque da Moóca, V. Zelinos kun. B. Sugintū pastatytą lietuviams bažnyčią perėmė valdyti Kun. J. Šeškevičius. Po 7-rių, be spaddos, nepilystės metų, staigiai ir netikėtai, pasigirdo kolonijoje antras "Žodžio" numeris, tik šiuo kartu jau ne katalikų Bendruomenės, o buvusio redaktoriaus Jono Antanaičio asmeninis "Pareiškinimas", pavadintas "Pasiaiškinimu", dėl kurio teks išsistarti rašant apie paskutinį Lietuvos spaudos Brazilijoje aktą — Lietuvos Sąjungos Brazilijoj išleisto, biuletenį "Sąjunga-Aliança", jo paskirtį ir spaudos atliktą misiją.

Seka: "Sąjunga-Aliança".

sauvaliavimą jų "išlaisvintam" krašte;

3. pasiūsti per Vatikano radiją solidarumo išraišką kenčiantiems broliams-sesėms Lietuvoj bei komunistinėj tremty.

Kas buvo tuoj pat padaryta.

A r t i m e s n i u l a i k u :

1. Kiekviena organizacija turi stengtis nors vieną laiškutį į metus parašyti lietuviams tremtiniams (tiesiogiai, ar per Vatikano radiją). Į metus jau susidarytų 16-20 laiškų. Galimai pasiūsti ir kokį siuntinėlių.

2. Skatinti lietuvių jaunimą, o taip pat ir kitataučius, rašyti į Lietuvą (kad ir per Vatikano radiją) solidarumo ir padrąsinimo laiškus, ypač tokiom progom, kaip Kalėdų, Velykų šventės: rašyti Lietuvos jaunimui, tremtiniams (ML turi adresus);

3. BLB-nė organizuoti rašymą protesto atvirlaiškių sovietų valdžiai (kaip kad daroma kitur ir įvairiom kalbom): ar tiesiai į Maskvą, ar per Sovietų ambasadą Brazilijoj;

4. Visokiais (galimais ir prieinamais būdais, kaip spauda, radijas, tv, lietuviški pasirodymai) priminti ir iškelti Lietuvos padėtį sovietų vergijoj.

Betgi politinės ir socialinės veiklos neužtenka. Mes, krikščionys, turim ir kitą ginklą (kurį gal permažai vertinam, ar nevarojam, ar nemokam vartoti) — maldą. Būtina organizuoti **M a l d o s k a m p a n i j a** lietuvių ir kitataučių tarpe. Pavyzdžiui:

— rengiant "maldos dieną už Lietuvą" įvairiose vietovėse, ypač šių kazimierinių metų bėgyje;

— nusistatant dalyvauti vieną kartą savaitėje neprivalomose Mišiose, jas aukojant už Lietuvą;

— įsirašant į "gyvojo rožančiaus" sąjūdį: 15 asmenų, kurių kiekvienas kalba kasdien vieną rožančiaus paslaptį;

— organizuojant ar dalyvaujant mėnesinėj (dienos metu, ar naktį) adoracijoj, ar nuolatinėj adoracijoj (adoracão perpétua);

— neužmirštant, kad pasninkas, susivaldymas, išmalda, sugyvenimas... yra taip pat geri darbai, kurie gali būti atlikti ir paaukoti tam pačiam tikslui — už Lietuvos išsilaisvinimą iš sovietų jungo.

Tai ar čia skelbiama nėra kokia... revoliucija?

Ne, tik Evangelija.

Juk "jei tavo brolis — kad ir komunistas — klysta, perspėk jį".

Ir koks brolis — kokia sesuo esi, jei nesistengi savo broliui-sesei — savo tautiečiui — reikale esant padėti?!

Kun. Pranas Gavėnas

MŪSŲ ŽINIŲS

POPIEŽIAUS VARDINĖS

Lapkričio 4 šv. Kazimiero parapijos dalyviai — tiek lietuviai, kiek vietiniai kaimynai — nors malda prisiminė Popiežių Joną Paulių II, kurio vardadienis tą dieną išpuolė. Ypač mes, lietuviai, būsim amžinai dėkingi šiam Popiežiui, kuris daugiau negu kada nors ir negu kas kitas, visam pasauliui iškėlė Lietuvos vardą šv. Kazimiero Jubilėjaus proga. Ir patį šv. Kazimierą pristatė tokioj istoriniai lietuviškoj šviesoj, kokioj gal net ir patriotiškiausias mūsų istorikas ar pamokslininkas nebūtų sugebėjęs — ar nebūtų drįsęs — pristatyti.

ŽINIŲS IŠ RIO

Iš São Paulo į Rio atvyko kun. P. Urbaitis, kaip nors vienas kunigas lietuvis bei São Paulo lietuvių atstovas, į p. **URŠULĖS GAULIENĖS** 90-mečio minėjimą.

Jis pasinaudos šia proga apkalėdoti Rio bei artimesnių apylinkių tautiečius.

NAUJAS ANŪKAS

Jonas ir Birutė Bagdžiai džiaugiasi anūku **ROGERIO**, kuris gimė lapkričio 3 d. João XXIII ligoninėj. Aišku džiaugiasi taip pat ir tėvai Konstancija Kleizaitė ir Rogerio Vitorino.

LIETUVIŠKAME RESTORANE

Š.m. Spalių 13 dieną, šeštadienį vakare mes du dukra ir žentū ir anūke nutarėm ieškoti to "Mūsų Lietuvoj" skelbiamo lietuviško restorano Vytus kuris randa si São Caetano, Rua Espirito Santo 118. Nors buvo paskambinta iš anksto kad mes atvažiuosime, jau buvo mums paruošta virtinukų ir kitų valgių. Mus pasitiko prie durų, pats šeimininkas Viktoras Lukavičius, labiau malonus ir linksmas, ir mums užstato lietuviš-

RESTORANAS

VIKTORAS LUKAVIČIUS
Savininkas

Lietuviški ir europietiški valgiai
MALONUS PATARNAVIMAS
Rua Espirito Santo, 118 - Tel. 441.6846
SÃO CAETANO DO SUL